

ч. 2 (210) 2023

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Реєстраційне свідоцтво KB №2821 від 12 грудня 1996 року.
Видається щоквартально
© Видає Головна Пластова Булава. Відповідальний за випуск —
пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ

2 (210) 2023

пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

РЕДАКЦІЯ:

пл. сен. Любомир ОНИШКЕВИЧ
пл. сен. Лариса ОНИШКЕВИЧ
СПІВРЕДАКТОРИ

ст. пл. Тетяна ЛУЩЕНКО
АДМІНІСТРАТОР В УКРАЇНІ

пл. сен. Павло ГРИЦИНА
АДМІНІСТРАТОР У ПОЛЬЩІ

пл. сен. Ольга СВІДЗИНСЬКА
МОВНИЙ РЕДАКТОР

д. і. н. Андрій СОВА
пл. прият. Лідія ЧИР
пл. сен. прих. Ганна ГРЕЧИШКІНА
ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЇ

пл. сен. Мирон БАБ'ЮК
АДМІНІСТРАТОР

ст. пл. вірл. Марічка ПАВЛИШАК-ЗАДОРЖНА
МИСТЕЦЬКЕ ОФОРМЛЕННЯ

АДРЕСИ АДМІНІСТРАЦІЇ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Тетяна Луценко
а/с 104, м. Київ, 04111, Україна
luchtchenko@gmail.com
В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, Myron Babiuk
737 Ulana Lane, Webster, NY 14580-9164, USA
585-872-4263, printmyron@gmail.com

АДРЕСИ ДЛЯ ЛИСТІВ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Юрій Леськів
вул. Зелена, 4, м. Самбір
Львівської обл., 81400, Україна
тел. 067-921-7012
plast.shliakh@gmail.com
В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, L. Onyshkevych
5842 Wyndham Circle N., #105 Columbia, MD 2144
tel. 410-740-1323
onyshlub@gmail.com

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом, ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не кінечно є офіційною позицією організації Пласт.

Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливими. Використання матеріалів, в тому числі і ілюстрацій, є дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси у відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

© ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ №2 (210) 2023
З усіма питаннями щодо поширення журналу звертатися в редакцію. Електронна пошта: plast.shliakh@gmail.com

На першій сторінці обкладинки: Новацькі сестрички ст. пл. Дзвінка Опир і пл. розв. Катруся Войтович готуються приймати у новачок Заяву вступу до Пласту. Поруч новачка Роксолана Трутяк. Відзначення 111-ї річниці першої Пластової Присяги. Львів, 24 квітня 2023 р. / Фото ст. пл. Романа Балука, ЧМ

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

- 5 **Юрій Леськів**
Слово про слово

ОФІЦІЙНЕ

- 6 Звіт редакції журналу «Пластовий шлях»

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

- 8 **Богдан Колос**
Зміна пріоритетів. 3 Наради Пласту в Канаді 2023
- 10 **Олесь Юрченко**
Пластові відзнаки воєнного часу
- 12 **Софія Витівська**
XVI Крайовий пластовий з'їзд в Україні: ключові рішення та новий провід
- 16 **Костянтин Жук**
Роздуми після першого етапу XVI Крайового пластового з'їзду
- 18 **КПС України**
Внесок Пласту у рік боротьби за Україну
- 23 **Ольга Муха**
Пласт — це велика сім'я, де тобі завжди допоможуть

ПЛАСТ І СУСПІЛЬСТВО

- 26 **Денис Угрин**
5:1, або до чого може призвести футбольна поразка

НАШІ ІНТЕРВ'Ю

- 28 **Юрій Леськів**
Віталій Окуневський: «В процесі розбудови Сокола я будував себе як пластун»

ВІЙНА

- 34 **Ганна Гречишкіна**
Роман Орищенко: «Одна справа — професійність, але, передусім, має бути сила духа вистояти»
- 41 **Всеволод Пекарський**
Про херсонський Пласт у підпіллі
- 42 **Ганна Гречишкіна**
Умань у важкий час

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

- 44 **Андрій Сова**
Печатки Пласту в Бориславі, 1920-ті рр.

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

- 46 **Тарас Піняжко**
Доктор Степан Зошук

ПЛАСТОВІ КОЛЕКЦІЇ

- 48 **В'ячеслав Стебницький**
Листівки і марки на вшанування Дарії і Лева Ребетів

НА ВІЧНУ ВАТРУ

- 50 Ольга Градюк Логвиненко
51 Ігор Осідач, ЛЧ
52 Максим Безнос
53 Петро Ткачівський
54 Назарій Циган
54 Ігор Тимчишин
55 Юрій Маєвський
56 Дмитро Пашук
57 Павло Петрущак

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

- 58 **Олесь Юрченко**
«Чота Крилатих» — світ Степана Красіліча

1943 — 2023

УКРАЇНСЬКА ДИВІЗІЯ «ГАЛИЧИНА»

На фото — пластун Степан Курилович. 80 років тому він був серед пластунів-добровольців, які пішли боротись за Бога і Україну. Пішов із пластовою відзнакою на грудях (її видно в правому нижньому куті цієї відомої світлини). Зголосився у дивізію з пластового табору в Карпатах. Був одним із провідників тогочасного таємного Пласту, де належав до куреня «Орден Залізної Остроги». В легальному житті був провідником уладу «Передових» у ВСУМ.

Друг Степан вижив у горнилі Другої світової війни. Його вихованці стали серйозним посиленням українського організованого життя в діаспорі.

Хлопці з таємного Пласту, із золотим левиком на рукаві, йшли добровольцями боротись за Бога і Україну. У тому, що сьогодні розпочинаємо контрнаступ, — також і їхня заслуга.

пл. сен. Юрій Юзич, ОЗО

пл. сен. Юрій Леськів, СМ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

СЛОВО ПРО СЛОВО

Що таке слово? Це мовна одиниця, звукове та буквене вираження поняття про предмет або явище.

Коротко і влучно, але поміркуймо, щоб зануритися глибше. Василь Сухомлинський, наприклад, писав: «...Воно може стати... живою водою, що повертає віру в добро, і гострим ножем, і розжареним залізом... Мудре і добре слово дає радість, нерозумне і зле, необдумане і нетактовне — приносить біду. Словом можна вбити й оживити, поранити й вилікувати, посіяти тривогу й безнадію і одухотворити, розсіяти сумнів і засмутити, викликати посмішку і сльози, породити віру в людину і заронити невіру, надихнути на працю і скувати силу душі...». На що вказують ці рядки? Саме так: слово може бути зброєю. Залежно від того, з чийх воно вуст, — такий плід і наслідки.

Наш московський сусід перетворив слово на потужну зброю. Насаджування чужої нам ідеології, перекручування історичних фактів або фальсифікація їх, мова ненависти й відвертого зла — ось інструменти, якими окупант оперував на нашій землі століттями. Це сіяло важкі зерна неволі, які проростали й давали гіркі плоди. А ворог не шкодував і не шкодує значних ресурсів, щоб у суспільній свідомості міцно вкорінювалася потрібна московитам «філософія» буття.

Авжеж, слово має значення залежно від того, якою мовою воно сказане. Українцям силою насаджували російську. Це дало гіркий врожай чужого нам «язика». Що тут казати про схід чи південь України, якщо навіть тепер у столиці звучання ворожої мови — не дивина. Час вилікує всіх, кого потрібно, та це не станеться само собою. Треба працювати.

Поширення українського слова повсюди — добра протитрута. «Не одцуравсь того слова, Що мати співала, Як малого повивала», — написав Кобзар. Його Слово сьогодні в Україні зберегло українську душу, а отже, й відродило націю. А кацапам хотілося, щоб ми думали російською. Тоді й воювати проти «брата» не пішли б, а самі встромили б голову в ярмо.

У Лесі Українки є влучні віршовані рядки: «Слово, чому ти не твердая криця, Що серед бою так ясно іскриться? Чом ти не гострий, безжалісний меч, Той, що здійма вражі голови з плеч?» Поетеса закликає поширювати наш світогляд. Влучне слово — як постріл: у якісній літературі, в скупих рядках інтернет-інформації, а також у періодиці, яка теж створює простір для слова. Саме тому наш редакційний колектив (особливо у воєнний час) не зменшив активності. Певною мірою ми навіть наростили її, не дали занепасти пластовому виданню. Мабуть, це теж надихає, допомагає і об'єднує, а додає впевненості багатьом. І не лише на рідних зраних теренах, а й за межами краю. Наші вороги багато віддали б, аби відібрати в нас СЛОВО, друковане в тому числі. Цього не можна допустити. Тут теж пролягає лінія непримиренної боротьби.

—”—

ЖУРНАЛ НАПОВНЮЮТЬ, РОБЛЯТЬ АКТУАЛЬНИМ І ЦІКАВИМ ЗМІСТОВНІ ТЕКСТИ. ОТЖЕ, ДІЛИМОСЯ ПОГЛЯДАМИ, МІРКУВАННЯМИ, ІДЕЯМИ. ТІЛЬКИ ТАКИЙ «ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ» МАТИМЕ МАЙБУТНЄ. ДОСЯГАЙМО ЦІЄЇ МЕТИ РАЗОМ!

ЗВІТ РЕДАКЦІЇ ЖУРНАЛУ «ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ»

від 3 листопада 2019 р. до 3 липня 2023 р.

СКЛАД РЕДАКЦІЙНОГО КОЛЕКТИВУ

Від 20-х Зборів КУПО і протягом каденції редакційний колектив «Пластового шляху» діяв у такому складі: пл. сен. Любомир Онишкевич, СМ, — співредактор; пл. сен. Лариса Онишкевич, ПС, — співредакторка; пл. сен. Ольга Свідзинська — мовна редакторка; ст. пл. вірл. Марічка Павлишак-Задорожна, Бунт., — мистецьке оформлення; д. і. н. Андрій Сова, пл. прият. Лідія Чир, пл. сен. прих. Ганна Гречишкіна — члени редакції; пл. сен. Мирон Баб'юк, СМ, — адміністратор; ст. пл. Тетяна Луценко, Гр., — адміністраторка в Україні; пл. сен. Павло Грицина, СМ, — адміністратор у Польщі; пл. сен. Юрій Леськів, СМ, — головний редактор.

ВИКОНАННЯ ОСНОВНИХ ВИЗНАЧЕНИХ ЗАВДАНЬ

Попередні Збори КУПО прийняли резолюцію, пов'язану з діяльністю редакції: «20-ті Збори КУПО наголошують на важливості дальшого виходу у світ журналу «Пластовий шлях» — найстаршого періодичного видання Українського Пласту. У зв'язку з цим 20-ті Збори КУПО доручають редакційному колективу забезпечити дальший вчасний вихід у світ журналу «Пластовий

шлях» із вдосконаленням його змістового наповнення, мистецького оформлення та забезпеченням можливості передплати за допомогою мережі Інтернет».

Цю резолюцію виконано повністю. Протягом каденції журнал виходив і продовжує виходити на час. Постійно працюємо над покращенням змістового наповнення і мистецького оформлення. Від 2022 року запроваджено передплату «Пластового шляху» не лише на паперовому носії, а й у формі електронного видання.

Нам довелося діяти в особливо складних обставинах: спершу пандемії Covid-19, по її завершенні — широкомасштабного збройного російського вторгнення в Україну. Попри складні умови і випробування, редакція впоралася із завданнями.

ЧИТАЦЬКА АВДИТОРІЯ

Ми тісно комунікували з читачами, вивчали їхні потреби і запити, враховували зауваги.

З цією метою у 2021 році проведено опитування. Воно здійснювалося шляхом розсилки запитників звичайною, а також електронною поштою. Хоч це опитування й не претендує на досконалість, нам все ж вдалося отримати чимало корисної інформації для аналізу.

Загальна кількість передплатників по краях (станом на 2021 рік): США — 709, Канада — 330, Україна — 192, Австралія — 125, Велика Британія — 35, Німеччина — 18, Аргентина — 11, ЄС та ін. краї — 28. Разом: 1448. Для аналізу було взято цю цифру як 100%.

Узагальнений аналіз у цифрах і відсотках:

Краї	Загальна к-сть читачів (2021)	Взяли участь в опитуванні	За паперовий журнал	За журнал в е-форматі	За обидві версії
США	709 (48,96%)	83 (11,70%)	54 (65,06%)	22 (26,51%)	7 (8,43%)
Канада	330 (22,79%)	108 (35,64%)	73 (67,59%)	31 (28,70%)	3 (2,78%)
Україна	192 (13,26%)	21 (10,93%)	14 (66,67%)	6 (28,57%)	1 (4,76%)
Австралія	125 (8,63%)	—	—	—	—
Велика Британія	35 (2,41%)	1 (2,85%)	1 (100%)	—	—
Німеччина	18 (1,24%)	4 (22,22%)	1 (25%)	3 (75%)	—
Аргентина	11 (0,76%)	1 (9,09%)	1 (9,09%)	—	—
ЄС та ін. краї	28 (1,93%)	1 (3,57%)	—	1 (3,57%)	—
Разом	1448 (100%)	219 (15,12% від заг. к-сті читачів)	144 (65,75%) % — від опитаних	63 (28,76%) % — від опитаних	11 (5,02%) % — від опитаних

УЗАГАЛЬНЕННЯ І ВИСНОВКИ

15% читачів, які виявили бажання взяти участь в опитуванні, — це доволі добрий показник для аналізу і виявлення тенденцій. Разом з тим, інші 85% передплатників, які не взяли участь в опитуванні, не вказують на щось тривожне. Для цієї категорії читачів журнал на папері протягом десятиліть став звичним.

Значна більшість опитаних читачів (66,21%) висловилися за ПШ на паперовому носії. Це свідчить про те, що у Канаді, США, Австралії, Великій Британії, Аргентині, а також Німеччині, віднедавна в Україні, зрештою, й інших краях сформована стала читацька аудиторія, яку слід плекати.

28,76% від всіх опитаних висловили бажання отримувати ПШ в е-форматі. Це свідчить про те, що з кола шанувальників ПШ визріло середовище, що потребує е-версію журналу. 5% читачів хотіли би отримувати обидві версії журналу. Таке коло передплатників також має тенденцію до зростання.

КІЛЬКІСТЬ ЧИТАЧІВ У 2023 р. (станом на час подання звіту)

Журнал, що виходить друком, отримують: у США — 595 читачів, в Канаді — 337, в Австралії — 119, в Україні — 48, у Великій Британії — 31, в Німеччині — 14, в Аргентині — 11, в Польщі — 11, в Австрії — 4, в Італії — 3, у Швейцарії — 3, по одному примірнику — в Бельгії, Чехії, Норвегії, Полудневій Африці, Іспанії, Франції та Нідерландах. Разом 1183 примірник. Електронний журнал отримують: в Україні — 31 читач, у США — 24, в Канаді — 34, в Німеччині — 3, в Австралії — 1, в Данії — 1. Разом 94.

Загальна кількість читачів: 1277.

СПІВПРАЦЯ З ГОЛОВНИМ ТА КРАЙОВИМИ ПРОВОДАМИ

Протягом каденції, що минає, ми підтримували сталий зв'язок з Головним пластовим проводом і провідниками крайових пластових організацій. Дякуємо за підтримку Головній Пластовій Булаві та крайовим проводам Пласту.

НАЙБЛИЖЧІ ЗАВДАННЯ

Надалі плануємо видавати паперову та електронну версії журналу, працюючи над постійним вдосконаленням його змісту та мистецького оформлення.

Нам доведеться впоратися з такими викликами.

1. Багатолітній головний адміністратор «Пластового шляху» пл. сен. Мирон Баб'юк, СМ, висловив бажання завершити цю свою діяльність із виходом у світ ПШ ч. 3-2023 (після 21-х Зборів КУПО). Ми глибоко вдячні другові Мирону за його неоціненний внесок у редакційну справу.

Хто замінить нашого адміністратора? Наразі на це запитання відповіді не маємо, але знаємо, що знайти відповідного пластуна чи пластунку для цього діловодства буде нелегко.

2. Рішенням Головної Пластової Булави № 49 від 28 жовтня 2022 року видання «Пластового шляху» до закінчення війни має відбуватися виключно в межах коштів, зібраних від передплати, без дотацій з бюджету

ГПБ. На жаль, кошти з передплати журналу від провідів деяких країв ми недоотримуємо. Це ставить під загрозу вихід у світ ПШ ч. 4-2023. Якимось чином цю перешкоду слід усунути. Тут потрібно буде тісна співпраця редакції з ГПБ наступної каденції та проводами країв.

Як буде у році наступному? Не виключено, що підготовка видавничої комісії 21-х Зборів КУПО і делегати винайдуть новий механізм ефективного функціонування редакції. Якщо він буде життєздатним, ми готові до діяльності в нових рамках.

Сильно! Красно! Обережно! Бистро!

пл. сен. Юрій Леськів, СМ, головний редактор

ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ

З НАРАДИ ПЛАСТУ В КАНАДІ 2023

пл. сен. БОГДАН КОЛОС, КВ

—”—

ТОРОНТО. ЩОРІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ПЛАСТУ КАНАДИ В ЛЮТОМУ 2023 РОКУ БУЛИ УНІКАЛЬНИМИ В БАГАТЬОХ АСПЕКТАХ.

Це була перша особиста зустріч пластунів Канади з часів пандемії і перша з початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну рік тому. Хоча вторгнення у східні області датується 2014 роком, 24 лютого 2022 року російська армія перейшла до нападу на інші регіони, включаючи столицю України Київ.

Обидві події мали колосальний вплив на Пластову організацію в Канаді: ізоляція та коригування програми під час пандемії, а також зміна пріоритетів під час вторгнення, щоб «Стояти з Україною».

Більшість учасників нарад мали можливість в п'ятницю взяти участь у вечірньому заході «Mega March in Solidarity», що відбувався у громадах по всій Канаді, включаючи той, який завершився перед міською радою Торонта.

Поважний тон на початку нарад був заданий хвилиною мовчанки, коли зачитувалися імена останніх канадських пластунів, які відійшли на Вічну Вагру, разом з іменами 25 пластунів, які загинули під час бойових дій, захищаючи Україну від 2014 р. На жаль, немає засобів для вимірювання зростаючої кількості покалічених, поранених, осиротілих або переміщених осіб.

Пластовим делегатам з усієї Канади було представлено численні факти та звіти. Найбільш цікавими були звіти про проекти гуманітарної допомоги, ініційовані Крайовим Проводом Пласту та підтримані станицями, які зібрали допомогу Україні на суму 220 тисяч доларів. Також з фінансовою підтримкою Канадсько-Української фундації Пласт-Канада допоміг Пластові в Україні доставити мільйонну гуманітарну допомогу в міста і села поблизу лінії фронту. Допомога надходила у вигляді ящиків з їжею, гігієнічних наборів, дров'яних печей, медичних товарів та одягу.

Крім того, Пласт-Канада та Едмонтонська станиця змогли попрацювати з групою «Firefighters Aid Ukraine» в Альберті, зібравши ще 200 тисяч доларів за сприяння едмонтонських компаній, які допомагали з логістичними витратами. Пластуни в Канаді також співпрацювали з Пластом в Америці над деякими гуманітарними проектами.

Стало зрозуміло, що з напливом біженців та переміщених осіб до Канади з'являються нові особи та групи, зацікавлені у започаткуванні пластових осередків у різних містах поза межами існуючих станиць. Розглядаються такі околиці, як Ньюфаундленд, Галіфакс, Монктон, Кітченер-Ватерлоо, Саскатун, Ванкувер.

Опісля Катруся Гарас, давня пластунка, а нині інструкторка і консультантка компанії «Adventureworks Associates Inc.», привернула увагу делегатів своїм експертним аналізом до необхідності подальшої підготовки виховників, особливо у водних видах спорту, у веслуванні канойками та у плаванні. Виховники були ознайомлені з найновішими стандартами, що стосуються досвіду, кваліфікації та безпеки на воді.

Під час вечірньої сесії Олександра Хичій, Президент Конгресу Українців Канади (КУК), звітувала про проведену Конгресом роботу на національному, провінційному та місцевому рівнях. Співробітники КУК координують та представляють інтереси українських громад та організацій. Їм вдалося переконати федеральний уряд прийняти та забезпечити нещодавно переміщених громадян та біженців з України.

Учасники крайових нарад Пласту Канади. Торонто, лютий 2023 р. Фото Лева П'ясецького

Надання ордена Вічного Вогню в золоті подрузі Лесі Хичій: пл. сен. Андрій Генік-Березовський, пл. сен. Леся Хичій, пл. сен. Богдан Колос, пл. сен. Дарія Горбай. Фото Юлії Метелиці

Голова Крайової Пластової Старшини (КПС) Дарія Горбай скористалася нагодою, щоб вручити довголітній членці Пласту, Олександрі Хичій, пластову нагороду — орден Вічного Вогню в золоті за видатну діяльність на посаді Президента Конгресу Українців Канади у представленні українців на національному рівні перед місцевими, канадськими та міжнародними урядовими організаціями. Заслуги належать їй і команді, яку вона зібрала. Нагорода — це заслужене визнання Лесі як провідної активістки, волонтерки, речниці громади та прикладу для молоді в Пласті та поза ним.

Учасники пластових нарад усвідомили цінність успішної зміни своїх пріоритетів від першочергового піклування про свої місцеві інтереси до включення запитів та найкращих інтересів пластових спільнот в Україні та світі.

Дарія Горбай завершила словами: «Ми пристосувалися до нових подій та нових викликів».

—”—

**МИ МОЖЕМО ПИШАТИСЯ ТИМ,
ЯК НАШЕ ЧЛЕНСТВО
ЗГУРТУВАЛОСЯ ЗА УКРАЇНУ І
ЗА ПЕРЕМІЩЕНИХ ЗЕМЛЯКІВ, ЯКІ
ПРИЄДНАЛИСЯ ДО НАС У КАНАДІ.**

Наше майбутнє є складним і вимагатиме від нас відповіді новими ідеями та стратегіями. Це майбутнє, де наші інвестиції у розвиток пластових провідників ставатимуть дедалі важливішими».

ПЛАСТОВІ ВІДЗНАКИ ВОЄННОГО ЧАСУ

ОЛЕСЬ ЮРЧЕНКО

Важливою частиною виховної програми для кожного пластуна і пластунки є відзнаки: уладові, ступеневі, курінні тощо. За ними, як і за іншими елементами однострою, багато що можемо довідатися про того чи того члена нашої організації.

Війна наклала свій відбиток і на пластову символіку. Виникають відповідні пластові відзнаки. І сталося це не з лютого 2022-го, а з початком російсько-української війни 2014 року. Йдеться про відзнаки пластунів-військовиків.

Базовою відзнакою пластуна-військовика є пластова лілейка, вишита на прямокутнику світло-коричневого кольору, яку пластуни носять на військовій уніформі від 2015 року. Подібні відзнаки почали виготовляти й окремі курені УСП та УПС для своїх членів.

На сторінці «Пластового шляху» у Facebook ми торкнулися цієї теми і в коментарях отримали світлин таких відзнак «Ордену Залізної Остроги», «Лісових чортів», «Сіроманців», «Целібату Мурлики», «Дубової кори», «Вовчої ліги», «Ватаги Бурлаків», «Карпатських орлів», «Червоної калини», «Бунтарок», «Тих, що греблі рвуть». Це закономірно. Адже в українському війську зараз — майже шістсот членів нашої організації.

Напевно, й інші курені мають такі відзнаки. Просимо написати про це на нашу електронну адресу і залучити фото. В майбутньому підготуємо статтю на цю тему та проілюструємо отриманим матеріалом.

Наскільки тепер це потрібно й актуально? Це важливо. В такий спосіб теж наочно відображається наша історія: сучасна, зіткана з перемог і, на жаль, смутку, важка, але точно переможна.

Дякуємо заздалегідь, а найбільше — нашим захисникам і захисницям, які стали зі зброєю в руках на передній лінії оборони України і наближають той великий день звільнення нашої землі від темних сил, які вже котре століття ніяк не вгамуються.

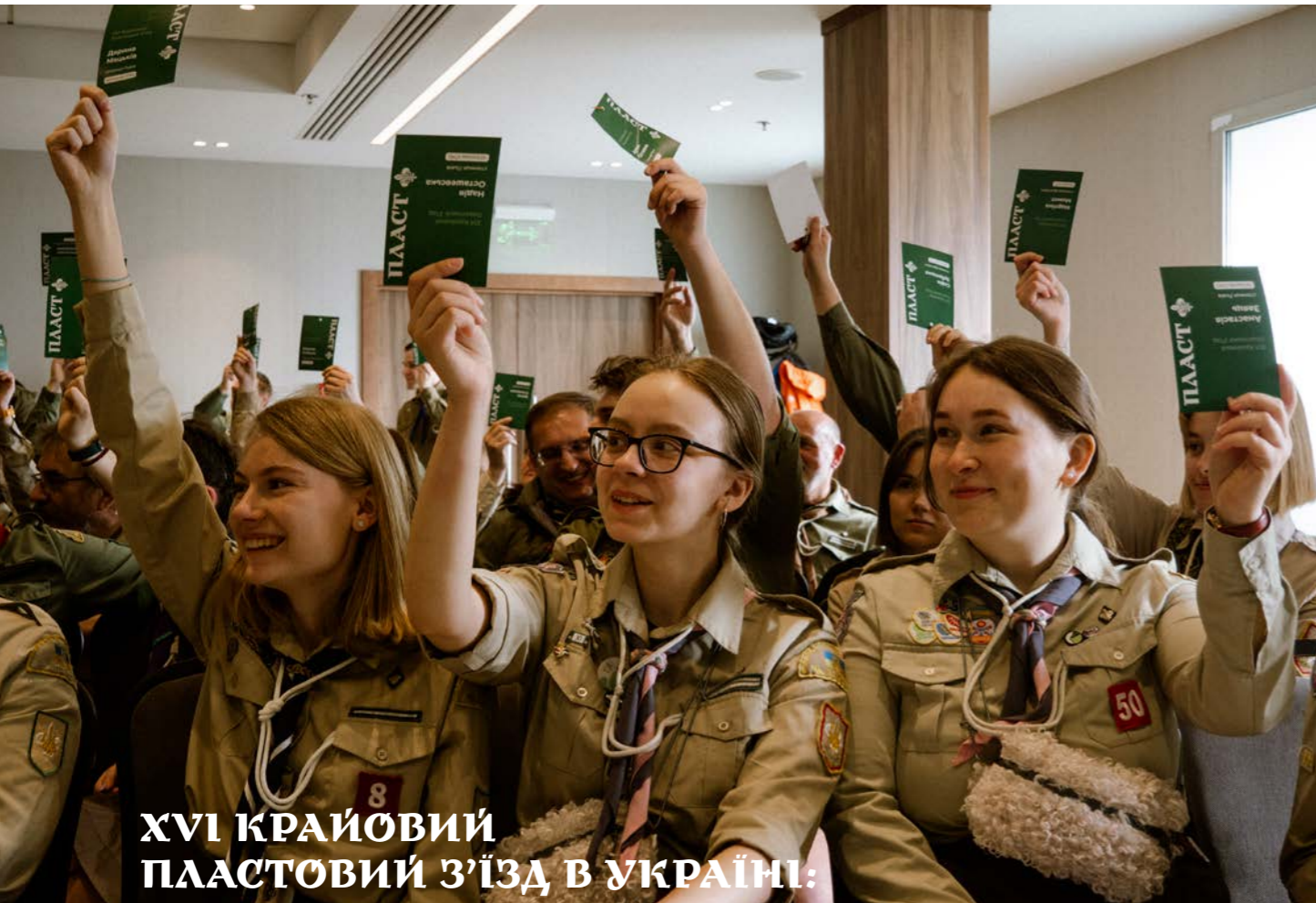

**ВІДЗНАКИ ПЛАСТУНІВ-ВІЙСЬКОВИКІВ —
ЦЕ ОДИН З ВИДИМИХ
СИМВОЛІВ ПЕРЕМОГИ.**

Так виглядають пластові відзнаки воєнного часу на військових одностроях, бронезилетах. Відзнаки «Карпатських орлів», «Сіроманців», «Лісових чортів», «Целібату Мурлики», «Ордену Залізної Остроги», «Бунтарок», «Ватаги Бурлаків», «Вовчої Ліги» — неповний перелік тих, які є зараз. Отже, до цієї теми повернемося, звісно, з фотоілюстраціями.

XVI КРАЙОВИЙ ПЛАСТОВИЙ З'ІЗД В УКРАЇНІ: КЛЮЧОВІ РІШЕННЯ ТА НОВИЙ ПРОВІД

ст. пл. СОФІЯ ВИТІВСЬКА, ЧоК
Фото Павла Данилюка

29 квітня 2023 р. 152 делегати і 26 гостей зі всієї України зібралися в Києві на Крайовому пластовому з'їзді, щоб прийняти важливі для розвитку організації рішення: переобрання крайового проводу, зміни Статуту тощо.

З'їзд відбувся у великій залі готелю «Русь» і розпочався з традиційних церемоніальних відкриття та хвилиною мовчання у пам'ять про загиблих пластунів-захисників.

«Дякуємо нашим військовим за те, що сьогодні маємо можливість зібратися тут і спільно працювати для розвитку Пласту», — зазначив Станіслав Андрійчук, чинний на той момент голова КПС.

Після обрання лічильної комісії, головуючого (Михайло Дворак), заступника (Микола Музала), писарів (Дарина Попова, Софія Витівська), полагодження організаційних і технічних питань відбулося звітування комісії З'їзду і Крайового проводу та обрання нового керівництва.

СТАТУТ ПОТРЕБУЄ ЗМІН

До З'їзду Статутова комісія напрацювала низку поправок до Статуту Пласту України. Отже, делегати ще раз обговорили та затвердили значну частину з цих поправок. Це дозволило технічно вдосконалити Статут, а також привести його у відповідність до чинного законодавства України. Наприклад, до членів КПП додали також провідника УПП, натомість забрали посаду секретаря.

«Прийняти ці поправки було важливо, оскільки їх відсутність гальмувала діяльність організації в певних моментах, створювала формальні перешкоди», — зазначив Михайло Дворак, голова Статуткової комісії.

Крім того, комісія також запропонувала нову систему управління Крайових органів, зокрема змінити їхнє назовництво відповідно до практики інших країв. Проте З'їзд виявив, що ці правки потребують більш ґрунтовного обговорення, тож розгляд перенесли на II етап КПЗ, який відбудеться у жовтні.

ЯКОЮ Є СТРАТЕГІЯ ПЛАСТУ УКРАЇНИ ТА ЯКІ ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ?

У листопаді 2018 року члени КПЗ прийняли Стратегію розвитку Пласту до 2030 р. У неї було закладено 5 ключових цілей:

РОЗВИТОК.

Пласт є спроможною організацією, з побудованими організаційними системами.

ПОШИРЕННЯ.

Пласт рівномірно представлений по всій території України в адміністративних одиницях (районах, ОТГ і містах обласного значення).

ВИХОВНИЦТВО.

Пласт через свій ціннісний підхід та методу забезпечує набуття компетентностей, необхідних для досягнення результатів та творення якісних змін на рівні країни та громади.

СУСПІЛЬНО КОРИСНІ ДІЛА ТА МЕРЕЖУВАННЯ.

У Пласті існують сильні горизонтальні зв'язки між теперішніми пластунами і вихованцями Пласту. З їх допомогою реалізують суспільно корисні діла як підтвердження цінностей і набутих компетентностей, та стратегічну місію Пласту (спроможна країна).

СВІТ.

Пласт в Україні є частиною світового скавтського руху, частиною та центром експертизи для світового Пласту.

Завданням Стратегічної комісії на XVI КПЗ було оцінити прогрес виконання кожної з цих цілей за 2019—2022 роки. Розгляд резолюцій перенесли на II етап КПЗ.

Голова Стратегічної комісії Микола Типусяк представив ключові виклики для подальшої діяльності Пласту і втілення Стратегії.

Відновлення виховної роботи на деокупованих територіях та в місцях активних бойових дій після перемоги. Для цього комісія рекомендує вже зараз проводити комунікацію та підтримку тих частин, які вимушено проживають не у своїх містах, але планують повернутися.

Пласт України розпочав оновлення пластової програми, яка не змінювалася вже десятки років. Також була запроваджена екологічна культура в організації. Проте для завершення цих проектів до 2030 року потрібна значна ресурсна підтримка.

Через повномасштабне вторгнення в міжнародних питаннях відбувся певний прогрес, почалася співпраця з деякими скавтськими організаціями, великою мірою завдяки підтримці пластової діаспори. Проте наразі Пласт залишається неінтегрованим у світовий скавтський рух. Тож комісія рекомендує розробити план цієї інтеграції, співпрацювати з WAGGGS на постійній основі, через особисті контакти з лідерами європейських скавтських організацій та громадськими діячами-скавтами лобювати інтереси Пласту перед ВОСР. Також залучати лідерів думок серед іноземної

авдиторії, щоб популяризувати Пласт на міжнародному рівні, робити його більш впізнаваним.

«НАЙБІЛЬШИМ ВИКЛИКОМ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ТЕ, ЩО МИ НЕ Є ЧЛЕНОМ ВОСР»: ЗВІТ КПП

Голова КПП Юрій Юзич представив основні пункти програми, які були виконані за каденцію: прийняти Закон про підтримку Пласту; реалізувати Стратегію 2030 (цьому, зокрема, сприяв згаданий Закон і розвиток проекту про пластові вишкільні центри); підтримувати курені і зв'язкових, створювати нові — перетнули позначку в 100 одиниць.

— ” —

«Прийнятий Закон дає нам суттєві стратегічні переваги. Насамперед, ним офіційно визнається пластовий рух як такий. Тепер у документах можна чітко прописувати, що людина є представником Пласту — НСОУ, що виховників готує саме наша організація. Але найбільшим викликом залишається те, що ми не є членами ВОСР і НОСУ», — підсумував Юрій Юзич.

«ПОВНОМАСШТАБНА ВІЙНА ЧІТКО ПОКАЗАЛА ЄДНАННЯ ПЛАСТУНІВ ВСЬОГО СВІТУ»: ЗВІТ КПС

Станіслав Андрійчук, голова КПС, у звіті поділився ключовими успіхами та викликами, з якими довелося зіткнутися за 4 з половиною роки. Серед найбільших успіхів — поширення Пласту в усіх областях до повномасштабного вторгнення, початок оновлення пластової програми, підтримка сотень тисяч захисників і захисниць та постраждалих через війну українців, а також налагодження співпраці з країнами та окремими скавтськими організаціями.

«Повномасштабна війна чітко показала єднання пластунів усього світу, — зауважив Станіслав Андрійчук. — Близько 2000 пластунів виїхали за кордон, створили там пластові осередки або долучилися до наявних. Усі разом ми підтримуємо пластунів-військовиків та постраждали громади. Це дуже цінно, що нам вдається допомагати іншим. Також часто завдяки зусиллям нашої пластової діаспори ми отримуємо підтримку від скавтів світу: гуманітарну, допомогу з таборами для дітей тощо.

Крім того, зараз весь європейський скавтинг перебуває в кризі: дітям стає нецікаво. Ми вже почали вдосконалювати пластову програму. Але попереду ще багато роботи».

Звітував також голова КРК Роман Орищенко.

Від проводу світового Пласту промовляв голова ГПБ Мирон Спольський, ВБ, а також пл. сен. Ростислав Добош, ЦМ.

«За останні роки ми зіткнулися з історичними викликами. Але ця команда Крайового проводу Пласту України втримала легенду Пласту і задала напрямки, якими будемо йти далі. Від світового проводу ми дякуємо, що ви не злякалися, піднялися, закотили рукави і працювали», — сказав Ростислав Добош.

«Наприкінці 2019 року ми перебрали світовий провід. Нас зустрів Covid-19. Потім почалася повномасштабна війна. Доводиться працювати в шалено важких умовах. Але кожен край Пласту, незалежно від того, наскільки він великий, вкладає дуже багато ресурсів у Пласт і в Україну, — поділився думками Мирон Спольський. — Як Пласт України, так і Пласт світовий кардинально змінилися. Зараз перед нами стоїть питання еміграції, яка відбулася. Ці люди, які були змушені виїхати, творитимуть нову діаспору. Це матиме вплив також і на Україну. Тож вітаю новий провід, бажаю вистояти у важкий час, бажаю подальшого розвитку як в Україні, так і у світі».

З'їзд надав абсолютній попередньому Крайовому проводу.

«ПЛАСТ – СПІЛЬНОТА ОДНОДУМЦІВ»: НОВИЙ КРАЙОВИЙ ПРОВІД

Головою Крайової Пластової Ради України обрано Станіслава Андрійчука, ЦМ, який від 2015 року виконував обов'язки голови КПС України.

«Для мене важливо, щоб Пласт у такий складний для країни час продовжував адаптуватись до сьогоденної ситуації та закладав основи розвитку, коли Україна переможе. Адже запит на Пласт росте, і ми маємо бути готові до цього. Пласт має бути активним провайдером змін», — зазначив Станіслав Андрійчук.

Членами КРК стали: Уляна Кульчицька, Гр, відповідальна за організаційний розвиток; Ольга Герус, ЧОК, відповідальна за оновлення пластових компетентностей та програми; Микола Типусяк, ОХ, відповідальний за оновлення та адаптацію Стратегії Пласту; Роман Пастух, відповідальний за автоматизацію процесів у Пласті; з дорадчим голосом — Ольга Зарічинська, А, відповідальна за фандрейзинг.

Головою КПС України з'їзд обрав Ксенію Дремлюженко, ЗГ. Від 2020 року вона працювала в КПС як керівниця напряму «Поширення». З початком повномасштабної війни очолила напрям допомоги пластунам-військовикам та гуманітарної допомоги. Крім того, Ксенія також розвиває екопластування і є головою Екологічної служби Пласту.

«5 років спільно з командою центрального офісу Пласту ми працювали над тим, щоб зробити Пласт доступним для кожної дитини. За ці роки я отримала хороший досвід і розуміння, як далі нам потрібно рухатись, щоб розвивати Пласт, особливо в часі теперішніх викликів у країні та у світі. Коли мене обирали головою КПС, я відчувала велике хвилювання. Адже ця посада несе величезні очікування та відповідальність», — розповіла подруга Ксенія.

До Крайової Ревізійної Комісії увійшли Любов Цоп, ЧХ, та Юрій Юзич, ОЗО. Очолив КРК Євген Завгородній, ОЗО. Євген має досвід юридичної роботи, праці в органах юстиції, в Адміністрації Президента, НАБУ та судових органах. Зараз він захищає Україну на передовій, тож безпосередньо на з'їзд приїхати не зміг.

«Про те, що мене обрали Головою КРК, дізнався на наступний день після КПЗ з привітань побратимів із куреня та колег з БКБ УПС. Що відчував? Усвідомлення великої відповідальності та обсягу роботи. КРК — це контрольний та апеляційний орган, статутним обов'язком якого є забезпечення законності та прозорості функціонування керівних органів, дотримання процедур та правильників, кінцевою задачею якого є зміцнення довіри, підвищення репутації інституції. У цьому й бачу цілі в роботі КРК на наступну каденцію», — розмірковує друг Євген.

Також з'їзд затвердив попередньо обраних булавних: булавна УПН — Анастасія Червінська, ПС; булавна УПЮ — Ксенія Балук, ОД; булавна УСП — Вікторія Щербатюк, Rt; булавний УПС — Тарас Прудко, ВЛ.

Заприсяження нового проводу провів голова ГПБ пл. сен. Мирон Спольський, ВБ.

ПОПЕРЕДУ – ХХІ ЗБОРИ КУПО

Насамкінець, з'їзд погодив зміни до статуту КУПО, прийняті у 2019 році, й обрав перших делегатів від Пласту України на головний світовий форум, що відбудеться в листопаді у Польщі: Уляна Кульчицька, Іванна Герус, Ростислав Добош, Ярослав Булишин, Ольга Приходько, Анастасія Слюсаренко, Антоніна Прудко, Ольга Кальбус, Оксана Красілич, Христина Шабат.

Перший етап XVI КПЗ відбувся. Бажаємо наснаги новому Крайовому проводу і закликаємо готуватися до II етапу крайового з'їзду. Процес змін триває!

РОЗДУМИ ПІСЯ ПЕРШОГО ЕТАПУ XVI КРАЙОВОГО ПЛАСТОВОГО З'ЇЗДУ

пл. сен. КОСТЯНТИН ЖУК, ОЗО
Фото Павла Данилюка

ЗАГАЛЬНІ ВРАЖЕННЯ

Давно я не брав участі в таких масштабних пластових заходах, мабуть, від 2016 року, часу 19-х Зборів КУПО. І перше, що впало у вічі, — місце проведення, один з найкращих готельних комплексів Києва, «Прем'єр Готель Русь», в якому проводяться найпрестижніші всеукраїнські та міжнародні заходи. На моїй пам'яті пластові з'їзди у занедбаних пострадянських будинках відпочинку в Пущі-Водиці і подібних місцях... Це свідчить про те, що Пласт досягнув значного репутаційного та фінансового успіху!

На реєстрації, а потім і в залі, де відбувався з'їзд, я бачив масу незнайомих старших пластунів та сеньйорів і зрідка знайомих. З одного боку, це пояснюється тим, що значна частина активних пластунів та пластунок бере участь у війні — безпосередньо, як військовослужбовці, або опосередковано, як волонтери, чимала частина пластунок вимушено покинула Україну та розбудовує Пласт за кордоном. З іншого боку, це природний процес зміни поколінь, що трохи засмучує, але одночасно радує: пластовий організм, незважаючи на війну, активно росте.

Звіти проводу були достатньо інформативні та ілюстративні, в цілому провід відпрацював свою каденцію, яка виявилася військовою, гідно.

Але одне, на мій погляд, найважливіше питання, хочу розглянути окремо, оскільки формат одноденного з'їзду не дозволив його обговорити під час нарад.

СТРАТЕГІЯ ПЛАСТУ ПОТРЕБУЄ СУТТЄВОГО ПЕРЕОПРАЦЮВАННЯ

Після звітів проводу звітували комісії, і після звіту Стратегічної комісії виявилось, що нема за що голосувати, немає готових резолюцій. Комісія лише перевірила, чи подані членством резолюції відповідають Стратегії, чи ні.

На мій погляд, набагато важливішим питанням є, чи відповідає Стратегія Пласту тим викликам, які поставило перед Україною та Пластом повномасштабне вторгнення рашистів? А виклики зводяться до одного наріжного питання: чи існуватиме Україна як незалежна держава, чи ми знову, як століття тому, будемо ховати своїх загиблих героїв, а ті, кому пощастить вижити, будуть змушені емігрувати?

Подивімось уважно на нашу Стратегію 2030. Але спочатку замислімось: для чого створювався Пласт понад 100 років тому? Може, для дітей, для їхнього веселого дитинства та всебічного розвитку, адже саме так записано в нашому Статуті? Чи для збереження українських традицій? Чи для плекання здорового способу життя, релігійності? А може, задля створення патріо-

тичного кола спілкування для дорослих пластунів?.. На кожне з цих питань буде відповідь «так», проте всі ці відповіді будуть неповними.

І разом з тим ми всі знаємо «повну відповідь», бо вона всюди: в Пластовому обіті, в першій точці Пластового Закону, в героїчній історії Пласту, в наших піснях, що співаємо при ватрі та у мандрівках, — Пласт був створений для відвоювання, створення та розбудови Української самостійної держави. То чому ж ми не пишемо у нашому Статуті, а слідом з ним і у Стратегії цієї очевидної мети? А тому, що це мета політична, яку може ставити перед собою та озвучувати на загал політична партія, якою Пласт не є. І діємо ми не в політичний спосіб, а шляхом виховання будівничих Української держави.

Таким чином приходимо до висновку: побудова Української держави є не ціллю, не метою, вона є МІСІЄЮ Пласту! І ця МІСІЯ має бути записана в нашому Статуті і в Стратегії на першому місці. З огляду на місію мають визначатися мета, цілі, показники і все інше.

Іншими словами, Пласт має готувати кадри для державного апарату України.

Тепер, коли ми визначили Місію Пласту, можна визначити і мету. А що з нею не так? Адже Пласт — виховна організація, то й метою має бути виховання. Наша мета: «Виховання української молоді на свідомих, відповідальних і повновартісних громадян місцевої, національної та світової спільнот, провідників суспільства на ідейних засадах Пласту та на засадах християнської моралі». Начебто все гарно, еге ж? Проте це формулювання дуже розмите, під нього підійде будь-хто, будь-який громадянин — чим можна виміряти «відповідальність» та «повновартісність»? Конкретніше звучить визначення «провідник суспільства», але й це теж дуже розмите, бо навіть старший в групі двох-трьох робітників вже може вважатися провідником.

Практика показує, що сучасні пластуни під «повновартісністю» розуміють в першу чергу «самодостатність», тобто особистий матеріальний успіх. От і маємо за три десятиліття серед десятиків тисяч вихованців Пласту сотні успішних громадських діячів, приватних підприємців, журналістів, адвокатів та інших, активних у недержавному секторі, і лише одиниці тих, хто будує державний апарат — військових (не йдеться про тих, хто воює з 24 лютого 2022), суддів, прокурорів, слідчих, міністрів, парламентарів.

Відштовхуючись від Місії Пласту, маємо конкретизувати мету, наприклад, таким чином: «Мета Пласту — виховання української молоді на будівничих Української нації-держави, свідомих, відповідальних і повновартісних членів місцевої, національної та світової спільнот, провідників суспільства на ідейних засадах Пласту та на засадах християнської моралі».

Маючи місію та мету, можна переходити до стратегії, яка має включати цілі, показники, очікувані результати, та головне — все це має підлягати чіткому цифровому виміру. Цифрами має вимірюватися «кількість» та «якість» діяльності Пласту.

Важкою хворобою сучасного Пласту є підміна поняття, за якими ми оцінюємо свою діяльність. А саме, замість «результату», «кінцевого продукту» ми оцінюємо свою діяльність «процесом».

І це в черговий раз продемонстрував XVI КПЗ, достатньо подивитися звіт Голови КПС, нашого виконавчого директора. У ньому було багато цифр, якими характеризувалася діяльність КПС та організації за минулу каденцію, але які то були цифри?

Кількість існуючих та новостворених станиць, куренів та гуртків УПЮ, роїв та гніздечок УПН та УПП, кількість проведених вишколів, таборів, інших заходів, кількість залучених волонтерів, коштів тощо. Та чи є це результатом діяльності Пласту з огляду на місію та мету?

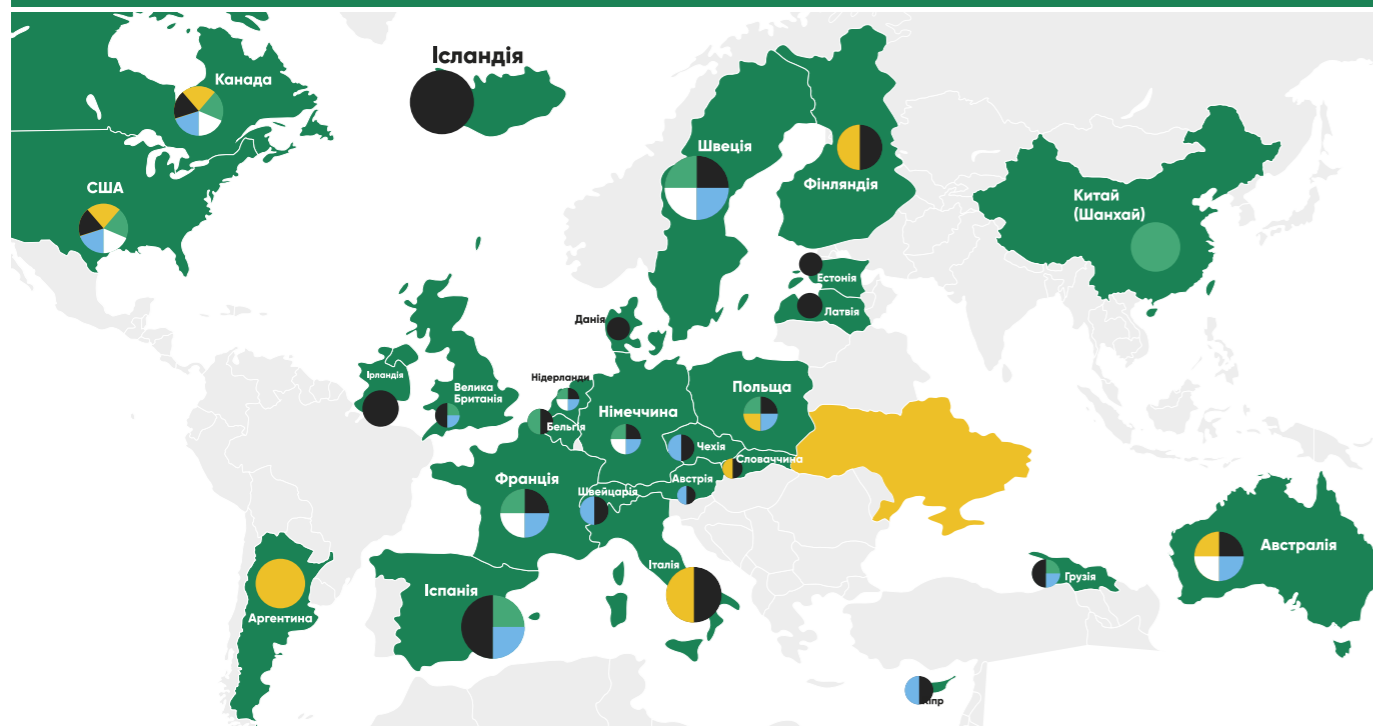
Уявімо, що звітує виконавчий директор якоїсь корпорації, наприклад «Форду», і каже: за звітний період ми відкрили нові заводи в 5 штатах, побудували 15 нових цехів, залучили 5 тисяч нових працівників, вишколили 1 тисячу менеджерів першої ланки та 300 менеджерів середньої ланки, залучили 100 мільйонів доларів інвестицій, закупили на 80 мільйонів доларів матеріалів, виготовили 10 мільйонів кузовів, 30 мільйонів коліс, 20 мільйонів двигунів... Що скажуть члени Ради директорів та інвестори? Вони скажуть: ну, добре, все це чудово, але скільки ж автівок за звітний період було випущено? Якщо виконавчий директор скаже: вибачте, але ми не ведемо облік випущених автівок, — то яка його подальша доля буде?

Запитання риторичне, оскільки в бізнесі такого бути не може. Все те, що я перерахував у «звіті корпорації «Форд»», є важливим, оскільки не можна випускати автівки без нових заводів, цехів, працівників, менеджерів, інвестицій, матеріалів, без комплектуючих. І все це дуже важливо для корпорації, воно характеризує ПРОЦЕС виробництва. Проте якщо на виході немає готового автомобіля, який і є РЕЗУЛЬТАТОМ, то вся ДІЯЛЬНІСТЬ ВТРАЧАЄ СЕНС.

Наші станиці — це окремі «заводи», курені та гніздечка — «цехи», братчики і сестрички, впорядники, зв'язкові, станичні, осередкові, члени проводів усіх рівнів — це «менеджери нижчої, середньої та верхньої ланки». І всі вони організують ПРОЦЕС ВИХОВАННЯ. Але ПРОЦЕС не має бути самоціллю, він обов'язково має завершуватися РЕЗУЛЬТАТОМ, а РЕЗУЛЬТАТОМ діяльності Пласту є «випускники Пласту», тобто вчорашні діти, які досягли віку 18 років. І цей результат має обліковуватися, вноситися в таблиці, звіти, й аналізуватися від року до року, від каденції до каденції, у кожній станиці, узагальнюватися за Край. Звіт Голови КПС, який почують і побачать учасники наступного КПЗ, має містити кількість випускників Пласту за каденцію та порівняння з попередньою, щоб можна було бачити динаміку.

Отже, першою ЦІЛЛЮ нашої Стратегії має бути вихід на визначену щорічну кількість ВИПУСКНИКІВ Пласту, наприклад, «у 2030 році досягти рівня 1000 випускників, а у 2035 — 2000 випускників щорічно». А з цієї, головної, цілі вже підуть її складові: зростання кількості станиць та виховних частин, залучених волонтерів та коштів, проведених таборів та вишколів. І КПС та проводи нижчого рівня мають аналізувати: скільки випускників ми випустили у цьому році та що ми маємо зробити, щоб вона зросла у наступному році? А як досягти визначеної кількості випускників у 2030, 2035 роках? Про це — у наступній моїй публікації.

ВНЕСОК ПЛАСТУ у рік боротьби за Україну

Карта країв, які надали підтримку:

- допомогли дітям потаборувати
- підтримали захисників та захисниць
- надіслали гуманітарну допомогу українцям
- долучилися до збору на різдвяні пакунки для військових та дітей
- приєдналися до Всесвітнього пластового марафону

Для сотень пластунів, які опинилися за межами України, пластуні в інших краях стали такою потрібною підтримкою, особливо у перший час шоку та болю.

стратегічна ЦІЛЬ

Осередки під час війни

Чисельність Пласту у 2022 році:

- 9 807** пластунів
-18% відносно минулого року
- 7239** дітей
- 2568** волонтерів
- 121** осередок продовжує виховну роботу (включно онлайн)
- 28** осередків призупинили свою діяльність (переважно через війну – окупація або виховники у війську)

Наша ціль

забезпечити доступ до програми для усіх дітей, які виявляють бажання пластувати, а також готуватись до росту, бо черги нових волонтерів та дітей зростають.

У 2022 році з безпекових міркувань ми **закрили аналітичну базу ЕПласт та перейшли у ручний режим.**

Проте ми завершили проєкт у співпраці з SoftServe з оновлення ЕПласту, який тривав 2 роки. Сьогодні ми завершуємо технічні доопрацювання і **плануємо запустити ЕПласт вже на новій платформі до осені 2023.**

Це дозволить мати:

- актуальні реєстри
- систему аналітики для прийняття рішень
- систему зголошень та звітувань для заходів.

стратегічна
ЦІЛЬ

Ріст попиту на українське середовище

437

прихильники
zareestruvalos' na novomu online kursі VUM (90 завершили)

214

виховників
proyshli vishkoli (VVP, POV vporядnikiv, KVВ UPYU)

185

волонтерів
proyshli KVДЧ (10 vishkoliv)

500

волонтерів
vzhe ochіkuyut na vishkoli vikhovnikiv

за прогнозом, цього року нам буде необхідно провести щонайменше 25 вишколів виховників

Наша ціль

щоб кожен бажаючий волонтер мав доступ до навчання роботі з дітьми та пластування загалом.

24 лютого ми закрили усі реєстри, включно з анкету «приєднатись до Пласту» для волонтерів 18+. У липні анкету відновили, а також почали проводити вишколи для нових волонтерів. Сьогодні **попит зростає** – за кілька місяців роботи форми 461 дорослий зголосився до Пласту.

Виклик – забезпечити усіх необхідними вишколами.

Для цього ми:

- оновили онлайн-курс про Пласт ВУМ, який забрав багато теоретичних гутірок КВДЧ;
- розробляємо онлайн-частину КВВ УПЮ;
- почал и оновлення програми РОВ.

Таким чином ми хочемо зменшити час, який волонтери чекають на вишколи, звільнити час для практики в офлайн-частині, а головне – уніфікувати програму, щоб зробити її якісною та єдиною у пластовому методі та ідеях.

Якщо ви готові допомогти змінювати та/або проводити вишколи в Пласті і маєте кваліфікацію в цьому, просимо зголоситись менеджерці вишкільної системи: vyshkoly@plast.org.ua

ПЛАСТ – ЦЕ ВЕЛИКА СІМ'Я, ДЕ ТОБІ ЗАВЖДИ ДОПОМОЖУТЬ

пл. сен. дов. ОЛЬГА МУХА, ЧХ,
заступниця голови КПС Великої Британії
Фото ст. пл. скоба Артема Жукова, ЛЧ

З'їздом число 73 Головою КПС Великої Британії обрано пл. сен. Анатолія Тарковського, ОХ, станиця Дербі. Анатолій Тарковський у Великій Британії живе ось уже 22 роки. Працював у Лондоні шефом у французькому ресторані, згодом переїхав у Сток-он-Трент, де заснував власну ремонтну компанію. Каже, що з усієї професійної діяльності найважливіша і основна його спеціальність — таки кондитер. Мабуть, його хист до солодкого найкраще відчувать новаки, що гарантує другові Анатолію надзвичайну популярність на всіх крайових таборах. Станом на тепер основні зусилля він віддає власне Пласту, за 10 років у КПС перейшов уже майже всі посади, також започаткував і провадив новацькі рої «Сови з Лідсу», «Манчестерські ведмеді»,

осередок Сток-он-Трент, де був виховником спершу для всіх уладів. Тепер виховник «Ноттінгемських вивірок», тож через його руки таки проходить майбутнє чи не усього Пласту у Великій Британії.

25 березня 2023 року Божого в Українському клубі Ноттінгема зібралися пластуни з різних міст Англії, включаючи Ноттінгем, Лондон, Манчестер, Кембридж, Лідс та Сток-он-Трент. Зібралися вирішувати крайові справи та спершу смакувати смачними українськими стравами — кращого криголаму, себто способу розтопити лід при знайомстві, годі вигадати. Дякуємо пластовим мамам Ноттінгема за всі налісники, плячки, канапки й інші традиційні смаколики та бажаємо молодій станиці шаленого й цікавого розвитку!

✓ Гутірка під час морського юнацького Свята весни станиці Лондон «На вітрилах надій».
Околиці Лечлейд-он-Темз, Глостершир, 27 травня 2023 р.

Відкрили з'їзд, що зібрав рекордну для Великої Британії кількість представників наживо, нагородами, відзначеннями та звітом голови попередньої каденції пл. сен. Оксани Літинської, яка підкреслила, що ми живемо і діємо в часи надзвичайні. Розповіла, як пластуни відкрили «третій фронт» у діяспорі, підтримували Україну на всю повноту своєї потужності: зібрали десятки тисяч фунтів, передали тонни допомоги, організували й ходили на демонстрації, прийняли родини і дітей з України, зокрема сиротинець в Единбургу, створили цілий потужний медичний центр, переказали в Україну 30 тис. аптечок (8 тис. склали власноруч), сотні тисяч медикаментів та медичного обладнання.

Із волонтерства розпочав свою передвиборчу промову й новий голова, що від початку повномасштабного вторгнення долучився до організації першого великого збору допомоги у Сток-он-Трент, на базі чого було створено Комітет з допомоги українцям SHUG: спершу заклали всю церкву гуманітаркою, а далі долучили проекти допомоги переселенцям, курси англійської тощо.

Упродовж своєї каденції новообраний голова намагатиметься передовсім зберегти те, до чого ми уже дійшли: примножене членство, фокус на підтримці пластових сімей, повернення українських шкіл й українських осередків поза Лондоном, співпраця з іншими організаціями на крайовому рівні, включаючи СУБ і СУМ, зв'язки з ОУЖ, посилення фінансової спроможності організації.

Творити ресурс будуть новим складом КПС:

Заступниця голови КПС — пл. сен. Ольга Муха, ЧХ
 Писарка — пл. сен. Тетяна Тятіна, ЧХ
 Скарбник — пл. сен. Данило Вільчинський
 Заступниця скарбника — пл. сен. Надія Дорошенко
 Референтка УПП — пл. сен. Надія Фединак, ЧХ
 Референтка УПН — пл. сен. Надія Дорошенко
 Референтка УПУ — ст. пл. Альбіна Білінська
 Референтка УСП та УПС — ст. пл. вірлиця Соломія Петріна
 Референтка преси — пл. сен. Олександра Онишкевич
 Референтка з розвитку осередків — ст. пл. Марина Балака
 Референтка опіки і техніки безпеки — пл. сен. Катя Кулик
 Господарник — пл. сен. Іван Кулик
 Заступниця господарника — пл. сен. Еля Панків

Друг Анатолій від початку повномасштабної війни обстоював позицію, що Пласт має передовсім підтримувати тих людей, що прийдуть. Каже: «Пласт — це наперед велика сім'я. Тут тобі завжди допоможуть. Зрештою, все, що я досягнув у Пласті, — це завдяки моїй дружині, яка завжди мене підтримувала і допомагала» (зрадимо таємницю, що саме через Елю Панків Анатолій і долучився до Пласту!).

Відтак, головне — це продовжувати допомогу Україні, включаючи її відбудову, тут і зараз. Своєю діяльністю ми творимо ресурс для цієї майбутньої відбудови. Разом і до Перемоги!

1. Коло подруг — у фотооб'єктиві
2. Відкриваємо Свято весни станиці Лондон «На вітрилах надій»
3. Згортаємо стяг, розпочинаємо заняття
4. «Струнко! На прапор глянь!»
5. Виховник ст. пл. Ярослав Дворакевич, ЛЧ, та комендантка СВ пл. сен. Еля Чурук, ЧХ
6. Під час водної ділянки

Юнацьке Свято весни станиці Лондон в Bowtoot Sailing Club поблизу міста Лечлейд-он-Темз, Глостершир. 27—29 травня 2023 р.

5:1, АБО ДО ЧОГО МОЖЕ ПРИЗВЕСТИ ФУТБОЛЬНА ПОРАЗКА

пл. сен. ДЕНИС УГРИН, ВБ
фото автора і Каріни Радченко

ЯК ДНІПРОВСЬКИЙ СИРОТИНЕЦЬ ОПИНІВСЯ У ШОТЛАНДІ ТА ДО ЧОГО ТУТ ВАРЕНИКИ

У 2005 році шотландський клуб «Гіберніан» грав з українським «Дніпром» у Лізі Європи. Перша зустріч у Единбурзі закінчилась дружнім рахунком 0:0. Друга зустріч у Дніпрі змінила ситуацію радикально: на стадіоні «Метеор» гра скінчилась для «Гіберніан» невдало, з рахунком 5:1. Ніхто не міг передбачити, до чого призведе ця зустріч в майбутньому.

Жорстоку поразку невдовзі було забуто, й шотландці вирішили... ні, не тренуватися разом, а допомагати українським сиротам — будинку дитини, яким опікувалися дніпровські опоненти. 2005 року в Единбурзі була заснована добродійна організація «Dnipro Kids». Протягом першого року існування «Dnipro Kids» збрала 16 тисяч фунтів, здебільшого від футбольних хуліганів, чи то пак фанатів «Гіберніан». Ці кошти вони використали на медичне обладнання, зимові куртки і черевики для сиріт. Від 2005 року відбулося багато змін. Проте не змінилася допомога українським сиротам від шотландських фанатів, радше навпаки.

У лютому 2022 року ця допомога перетворилася на справжній порятунок. Згадує Захар, пластунок з Дніпра, 11 років:

«Зранку 24 лютого я збирався до школи і "парився" про домашку з німецької, яку не зробив. Думав, як ми будемо з другом робити її на перерві. Потім відкрив свій планшет, почав читати новини та дізнався, що в Києві було чути вибухи. Я продовжував читати новини. І прочитав, що в Дніпрі було чути вибухи також. В цю ж мить я, власне, почув вибух. Оскільки я знав, що найкраща схованка від ракет — це підвал, я прийшов до мами і сказав, що найкращим рішенням буде їхати до дядька, бо в домі мого дядька підвал є. Зателефонував тато і підтримав мою думку. Ми зібрали всі цінності й харчі і поїхали до дядька. Наступні два тижні школи не було, тож і домашка відпала. Вдень ми волонтерили, а ввечері грали в покер».

Директор «Dnipro Kids» Стівен Кар теж волонтерив удень, хоч і не грав у покер вечорами. Сироти з Дніпра справді відчували підтримку «Dnipro Kids» з перших днів повномасштабного вторгнення: Стівен спершу перевіз сиріт до Львова, потім до Польщі, а потім уже до Единбурга у Шотландії.

Невдовзі, перед Різдвяними святами, лондонські пластуни дізналися, що у Шотландії живуть українські сироти з Дніпра. Вони приготували персональні різдвяні подарунки для кожної дитини — усіх 57.

Згадує юнак Марк Качмар, 18 років:
«Я маю свій онлайн-бізнес, купую і продаю взуття. Коли я дізнався про сиріт з України, вирішив зробити добре діло й подарувати 2 пари кросівок тим сиротам, які їх потребували більше, аніж я. За власні зароблені гроші я купив 2 пари кросівок — Джордан 1 і Джордан 4, власне, такі подобаються мені і моїм друзям. Кросівки стильні, в них можна і в баскетбол грати, і на побачення з дівчиною ходити».

< Керівник проекту Dnipro Kids Стіві Кар і діти в нових вишиванках

Тож, повірте, подарунки були справді персоналізовані.

Юначки з міста Сток-он-Трент Уляна Кравченко, Соломія Демків, Ангеліна Дячишин та Катерина Слободяник разом з виховниками станиці Лондон Денисом Угрином, ВБ, Русланою Бакун та Русланом Фециком привезли ці подарунки в шотландський сиротинець.

Згадує юначка Уляна Кравченко, 15 років:

«Ми з дівчатами із Сток-он-Тренту приїхали туди на Святий Вечір. В наших планах було зліпити вареники, принести подарунки і трохи різдвяного настрою. Оселя в українському клубі була дуже тепла і затишна, ми взялися готувати тісто й начинку на вареники, але коли приїхали на місце, з'ясувалося, що на столі уже було забагато смачних страв і гори вареників! Тож ми просто залишили своє тісто на наступний день, сподіваємося, придалося. Нам дуже хотілося додати до їхнього життя барв, радості та впевненості — нехай навіть через вареники! Дуже радію, що ми завітали та долучилися до коляди. Із залишків бульби на ранок Різдва ми смакували святкові деруни».

Але одного подарунку, якого дуже хотіли ці діти, юначки з собою не мали. Як і всі українці, маленькі дніпряни найбільше хотіли мати вишиванки. Цим завданням зацікавилася юнацтво.

За допомогою добродійної пожертви медичної організації «Clinical Partners» ст. пл. Анна Олексин, Бунт., купила індивідуальні вишиванки для кожної дитини і для всіх опікунів й опікунок. Юнак Володя Крупський взяв на себе відповідальність інтенданта — подбати, аби кожному дістався його розмір. Навіть Стівен Кар, що замовив вишиванку розміром XXXL (великому чоловікові великий дарунок!), отримав вишиванку свого розміру. Щоправда, на момент прибуття делегації юнаків Стівен несподівано схуд, чи не від усіх клопотів? Що ж, матиме на виріст! Нас Стівен запевнив, що зміни в його розмірах тимчасові. Він пообіцяв добрати ще один X до моменту нашого наступного візиту. Ми перевіримо!

Один амбітний план реалізувати не вдалося — сучасний варіант «Червоної калини» від «Бумбоксу» ніяк не лягав на класичну скрипку Захара. Однак скрипка, так би мовити, відіграла іншу роль — дніпровський пластунок дуже потоваришував із дніпровськими дівчатами. Перевіряти не будемо.

До візиту пластунів доєдналася дружина посла України у Великій Британії пані Інна Пристайко та консул України в Шотландії пан Андрій Куслій. Вони привезли дітям футболки з написом «I am Ukrainian». Усі 57 дітей і 13 опікунів, з чіткими зовнішніми ознаками української приналежності, розквіттли, наче соняшники в полях Дніпровщини, а з ними раділи і пластуни, і дипломати. Місія вдалася!

∨ Діти з Дніпра перед Единбурзьким коледжем

ВІТАЛІЙ ОКУНЕВСЬКИЙ:

«В ПРОЦЕСІ РОЗБУДОВИ СОКОЛА
Я БУДУВАВ СЕБЕ ЯК ПЛАСТУН»

Серед галичан, які стояли на початках відродження Пласту в Україні, — пл. сен. Віталій Окуневський, ЦМ, з Моршина. Коли промовляємо пластове псевдо «Кульбас», згадуємо перші крайові з'їзди, Вишколи попередньої пластової підготовки і табори «Гайда до Пласту!», розбудову табору-музею «Сокіл», курінь «Целібат Мурлики». Однак за лаштунками — цікаві та мало знані моменти. В розмові з другом Віталієм спробуємо ці лаштунки привідкрити.

— Друже Віталію, для кожного з членів нашої організації шлях до Пласту був різним: вік, обставини... Як Ти став пластуном?

— До Пласту прийшов у зрілому віці. Мені, як і багатьом, допомогли в цьому діти. В ті далекі часи кінця 80-х синів Іванові прийшла пора стати піонером. Думки учнів у класі розділилися. «Ми не хочемо в піонери», — заперечували незадоволено одні. Інші однолітки переконували: «Ми будемо мандрувати, а ви ні».

Я належав до РУХу. Десь «краєм вуха» чув про Пласт. Отже, запропонував створити пластову організацію, і в процесі теж зацікавився. Так все почалося. Можна сказати, що навесні 1990 року в Пласт мене прийняв мій середущий син.

Далі — більше. В Брюховичах випадково познайомився з пластунами. Ми створили обласне спортивно-просвітне товариство «Пласт». Визначили собі за мету зареєструвати організацію на загальноукраїнському рівні. Лідером цих процесів був Олесь Крисків. Народний депутат, академік Ігор Юхновський та його оточення теж багато допомогли. Долучилися активісти з товариства «Лева». Я створив осередок і став станичним у Моршині.

За якийсь час постала потреба організувати установчий з'їзд. Взявся до цієї праці. Як наслідок, у жовтні 1990 року в моршинському Палаці культури відбувся перший його етап. Тоді не обрали провід, тому була потреба в проведенні другого етапу Крайового пластового з'їзду. Він відбувся 12—13 квітня 1991 року в Івано-Франківську.

Про подію в Моршині маємо відзняті деякі відеофрагменти. Їх відзняв Зеновій Красівський — відомий дисидент. У 1991 році його вбили, як і о. Лесіва, — активістів відродженої УГКЦ.

— В час відновлення нашої організації пластуни діаспори допомагали нам робити важливі початкові кроки. Хто з пластових провідників з-за кордону в той час справив на Тебе найбільше враження?

— Ці пластуни тоді виглядали для нас як святі люди. Пригадую тих, хто допомагав у становленні: пл. сен. Орест Гаврилюк, ЧМ; пл. сен. Петро Содоль, ЛЧ; пл. сен. Любомир Романків, СМ, пл. сен. Людмила Дармограй, Гр., пл. сен. Оксана Закидальська, пл. сен. Любомир Онишкевич, СМ, і багато-багато інших. У лютому й квітні 1991-го пластуни діаспори надали ключову допомогу для проведення перших вишколів. Вони також відіграли значну роль у становленні наших пластових характерів і пластовості як такої. Слід особливо підкреслити, що з другом Орестом Гаврилюком ми тривалий час відбудовували табір-музей «Сокіл», але це — особлива тема, яка вартує окремих публікацій.

— Найскладніші моменти розвитку Пласту на початку 90-х років. Розкажи, будь ласка, про них.

— Коли перебуваєш у провіді — більш гостро відчуваєш складні моменти. Ділю той період на два часові відтинки. Перший: 1990 — 1993 рр., другий — до 1995 р. Мене обрали заступником голови Крайової пластової старшини України під час 2 КПЗ в Тернополі 5 квітня 1992 р. Тоді відбувалося якесь незрозуміле світоглядне протистояння. Розуміємо, що Пласт — мо-

дель суспільства. Так було і є, так і має бути. Але Пласт повинен бути на півкроку попереду в суспільстві, яке хоче очолити.

— ” —

**У ТОЙ ЧАС ДЛЯ МЕНЕ БУЛИ
НАЙБІЛЬШИМ ВИКЛИКОМ ЛЮДИ,
ЯКІ ВИЙШЛИ З КОМСОМОЛУ, АЛЕ
КОМСОМОЛ НЕ ВИЙШОВ З НИХ.**

Від того були не зовсім демократичні методи в нашій співдії, були різноманітні інтриги... Все це існувало, але, на щастя, кардинально не вплинуло на процес становлення Пласту.

Була й спроба розколу. Сеньйори з України пам'ятають УНПО «Пластун». Під вплив цього середовища потрапив дехто з новоствореного осередку в Червонограді.

Це середовище виникло в 1991 році. Пласту закидали недостатність релігійності й патріотизму. У 1992 році схилили на свій бік наших довоєнних пластунів, декого з дуже авторитетних. Наприклад, друзів Дзіргача, Мурмурандо і Воробкевича, які запрягли мене на Соколі. Добре, що згодом вдалося їх переконати в помилковості поглядів членів УНПО. Вся ця інтрига тривала 5-6 років, а потім зникла.

Пригадую інше: в Пласт тих часів, і це цілком природно, «перекочували» відмінності канадського й американського стилів пластування. Тому на нас часом відображалися ці впливи.

Наприкінці листопада 1993 року у Львові, під час 3 КПЗ, мене обрали головою Крайової пластової старшини. Відповідальності побільшало, а нерозв'язані проблеми залишалися. Реагував на ці виклики до листопада 1995 року, коли на 4 КПЗ провід Пласту України очолив В'ячеслав Стебницький.

— Розкажи, будь ласка, про здобутки того часу.

— Найперше — ми почали відбудову Сокола. Друге — розвинули проект «Вишколи попередньої пластової підготовки»: видали відповідну літературу, створювали ініціативні групи. Завдяки цьому в різних регіонах України постало багато осередків. З того проекту, як наступний крок, виникли «Гайдашники» — табори «Гайда до Пласту». Традиційне місце проведення — оселя Сокіл.

На міжнародному напрямку нам вдалося здобути певні успіхи. У 1995 році відбулося 18 Світове скавтське джемборі, і Пласт єдиний з України отримав квоту. Ми співпрацювали з Міністерством у справах молоді, з іншими скавтськими організаціями України. Як позитивний результат, в той час 5 найактивніших скавтських організацій України підписали декларацію про творення всеукраїнської організації з назвою «Пласт», а гербом визнали пластову лелейку. Вважаю, це був наш найбільший здобуток, хоча й довелося «поділитися» своїми квотами на джемборі...

Проблема була в тому, що дуже сильний вплив мала московія. Олександр Бондар (російський представник) всюди хвалився, що генеральний секретар ВОСР Жак Морельйон — його особистий друг. Саме в ті часи у Ялті створили Євразійське бюро Всесвітньої

▲ Моршинські пластуни під час лещетарської мандрівки відвідали музей Степана Бандери. Першим зліва стоїть Віталій Окуневський, третім — його син Іван. Воля-Задеревацька, 1 січня 1993 р.

організації скавтського руху. Ми наполягали, що ми — Європа, а не Євразія. Нас підтримували поляки, деякі інші країни, а також діаспора на теренах Європи й не тільки. Однак нам не вдалося відстояти свою позицію. Шкода, але знайшлися й пластуни, які підтримали євразійський напрямок. Мені було боляче на Соколі, як на футболках в декого були написи «Ми — Євразія», бо відвідали Світове джемборі перед тим.

Думаю, одна з причин моєї поразки на КПЗ'їзді в листопаді 1995 року — це тверда позиція, що ми — Європа. Можливо, це суб'єктивна думка. Не сперечатимусь.

Підсумую: найбільше запам'яталися мені як голові КПС 1993—1995 років початок розбудови Сокола, «гайдашники», ВППП, досягнення на загальноукраїнському рівні у напрямку скавтингу, деякі досягнення в середовищі міжнародного скавтського руху.

— **І в цей буремний час виник курінь «Целібат Мурлики»...**

— Ми в ті роки на діаспорні курені майже молилися. Кожен себе мимоволі приміряв, але я не встиг себе приміряти. На крайовому вишколі виховників УПЮ навесні 1991 року ми — учасники — створили гурток. В програмі нам випало інсценізувати відому «чортівську» пісню. Нам вона на льос випала. Так ми й обрали назву гуртка. Вишкіл відбувся вдало, хресним батьком нашого куреня ми вважаємо пл. сен. Петра Содоля, ЛЧ, — коменданта вишколу, який сказав: «Подумайте над тим, щоб в Україні створити щось своє». Ми вхопилися за цю ідею, і так пішла справа вперед.

В липні 1991 року відбувся перший установчий збір на Соколі. Олесь Криськів привіз туди друзів Дзіргача, Коржика й Мурського — «Мурмурандо», про якого ця пісня. Ми вирішили: курінь матиме назву «Целібат Мурлики». Головне в нашій діяльності — виховництво і відбудова Сокола. Ми відразу сказали: будемо дочірнім куренем від «Лісових чортів» — спадкоємці, але створені у відновленому Пласті в Україні. Та й задекларували себе, не без гумору, «вдячними спадкоємцями славних лісочортівських традицій».

Не штука — проголосити про намір. Курінь створила наша спільна праця: «гайдашники», відбудова Сокола, виховництво, табори, вишколи. Ми записали в статуті, що кожен організовуватиме раз в році «Мурликяду» — зустрічі для юнацтва з ЦМ-виховниками. Кілька років вони тривали регулярно. Потім в цьому напрямку була менша активність, хоча й зараз практикуємо такі зустрічі. Оті спільні проекти нас створили як курінь.

Статут каже: Великий збір не деінде — на Соколі. Щоб отримати ступінь, слід бути присутнім на Зборі особисто. Живе спілкування підтримує нас, і сучасна доба онлайнів нам не завадила.

Пишаюся, що в рамках ЦМ вийшов симбіоз різних поколінь. Друг Богдан Олексій — на 10 років старший від мене, Василь Щекун — на 10 років молодший. Львівська Згряя «Мурка» — ще на 10-15 років молодші від Василя. Але в нас нема різниці між старшими і молодшими за віком. При такому широкому віковому діапазоні — толерантне і рівне спілкування. Це один з наших здобутків.

— «Целібат Мурлики» — будівничі Сокола. Мабуть, цей процес розпочався майже одночасно зі створенням куреня.

— Все розпочалося у 1991 році, саме з установчого збору на Соколі. А в 1992 р. до нас на нараду прийшов друг Дзіргач, архітектор за фахом. Приніс особисто виготовлений шкіц відбудови Сокола. Тепер той шкіц висить у світлиці Сокола. Там і фото «Лісових чортів» 1926 року, де є друзі Воробкевич, Коржинський і Мурський, і Роман Шухевич з ними, який спершу був в ЛЧ.

Друг Дзіргач запропонував зосередитися на відбудові. Ми створили управу, я її в 1993 році очолив.

Ми задекларували збір коштів, але майже нічого не зібрали.

Справа пішла вперед, аж коли допомогли друзі Орест Гаврилук, Юрко Слюсарчук, Любко Онишкевич. У США пластуни зібрали перші гроші. Потім — в Австралії. Тут визначальними були зусилля Юрія Нестора, який особисто привіз прямо на Сокіл кошти, за які ми збудували перший Курінь управи і варті.

У 1993 році ми власними силами побудували церкву. Це піонерська церква св. Юрія. Ми все робили з кругляка, як піонери Дикого Заходу, що починали розбудову своєї оселі з брами і церкви. Саме з першопрохідців Америки скавти беруть приклад.

Зовні — грубий зруб, іконостас ручної роботи, а решту пізніше навіщось обшили вагонкою. Люди кажуть здерти ту вагонку. Ось така еkleктика.

У 1994 році ми побудували курінь управи і варті. Відтоді завжди там хтось є. В 1995 році друг «Тато» — пл. сен. Богдан Олексій — врятував будівлю від пожежі. Отримав сильні опіки. Протягом трьох місяців ми її відновили. Від того часу постійно там є сторожі чи пластуни в праці або на заходах. Сокіл тепер увесь час під охороною.

— **Табір-музей «Сокіл»?**

— Зараз я би казав — Пластова оселя-музей «Сокіл», бо спершу назвали табір-музей.

Колись на Соколі було чотири одноповерхові колиби. В них були двоярусні причі. То були їдальня, командний і два мешкальні курені. Це перші будівлі 1926 року. Із наших митрополитів на Соколі побував кожен. Митрополит Андрей Шептицький — двічі: у 1926 і 1930 роках (перед тим, як польська влада розв'язала Пласт). У 1997 році на Соколі побував Кардинал Любомир Гузар. Відбувалося запряження Начального Пластуна Любомира Романкова. Верховний Архiepіскоп Йосип Сліпий не був, але був владика Святослав у 2012 році.

Ми назвали Сокіл музеєм, бо відбудовували пластовий табір на старих фундаментах. Скажімо, між мешкальними куренями була замала відстань, і пожежники не надавали дозвіл, та ми говорили: але ж це музей!

Теперішня світлиця площею 12 x 24 метри — це меморіал Небесної сотні і пластунів, які полягли в обороні України. Ми пропонуємо, щоб пластові курені передавали портрети своїх членів, які загинули. Портрети просимо розміром А4, дерев'яна рамка.

В процесі розбудови Сокола я будував себе як пластун. На мене робили велике враження спогади старших друзів. Це безцінна інформація про те, як вони вибудовували Сокіл, як мандрували. Це мало

▲ Великий Збір «Целібату Мурлики», Сокіл, березень 2008. Стоять Віктор Власко і Віталій Окуневський

значний світоглядний вплив. Я формувався під впливом таких людей, як Дзіргач, Мурмурандо.

Друг Юрко Нестор з Австралії і його допомога — окрема цікава тема. Це люди, які доклалися до відбудови Сокола і формування мене як людини. Вдячний, доки буду жити.

— **Скавтмастер Іван Чмола — патрон «Целібатів». Чому саме він?**

— «Лісові чорти» тих часів, як кажуть, молилися на Чмолу. Я відчував те саме, але по відношенню до пл. сен. Петра Содоля, ЛЧ.

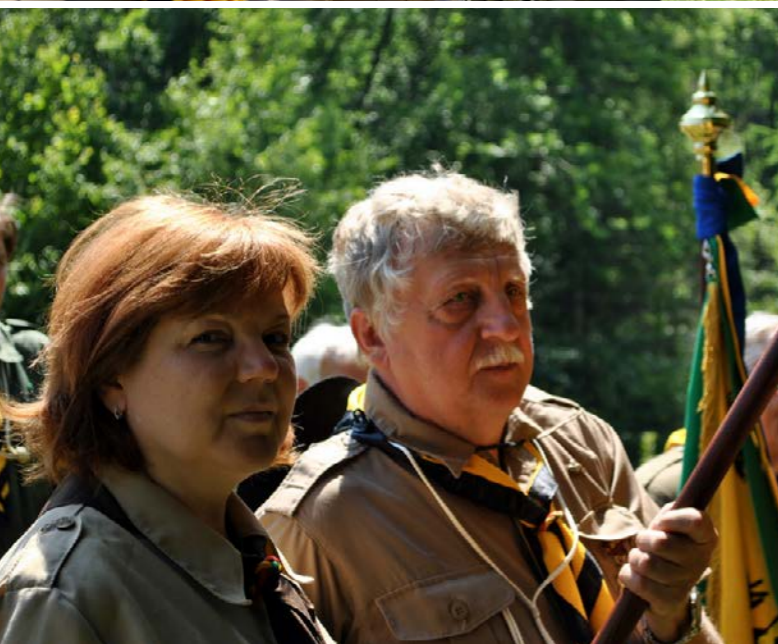
Олександр Тисовський схилився до більш академічного пластування, Петро Франко — до практичного. Іван Чмола працював як виховник, а ми себе позиціонуємо передусім як виховники. З іншого боку, саме Іван Чмола здійснював безпосереднє керівництво розбудовою Сокола.

— **Подейкують, що в часи найактивнішої відбудови Сокола ви між собою жартували: «Ми — не целібат, а стройбат Мурлики».**

— Так і було. Але і за Чмоля стежки були вкладені каменем, хлопці працювали, як мурини. Спали на сінниках, карематів не було. Такий був побут. Воду носили з потоку. Є іронічне фото «пластовий водогін». Дівчата-гребельки вишикувалися у вервечку і передають у відрі воду з потоку, під гору круто близько 100 метрів. Що з води доходило — окреме питання.

Я гідрогеолог за фахом. Ми знайшли вище оселі два джерела, вкопали ємність і проклали трубу вниз до

сторожки. 150 метрів. Сокіл отримав питну воду са-моплином. Тепер той водозабір називається «Джерело Мурлик».

Зараз вже проводимо зимові табори. Ми встано-вили витяг для новаків, який закінчується безпосеред-ньо на терені Сокола. Вперше цього року спіймали тиждень зими. Був сніг. Зуміли провести зимовий та-бір. Такі тут не проводилися ніколи.

— Найдавніший та найбільш свіжий гумор із Сокола, який Тобі запам'ятався.

— Наше запряження «Лісовими чортами». Другові Мурському тоді було 90, двом молодшим ЛЧ — 84 і 85 років. Вони бігали біля Мурського, як козачки біля господаря. Заночували на Соколі. А Мурський — високий, цілу ніч ноги стирчали з-під накриття. Вранці питаю: «Як спалося?». «Твердо і зимно», — сміється.

Про найсвіжіший гумор. Зателефонував якомсь приятель Ігор з Коломиї і каже: «Кульбасе, як тобі така сентенція від мого новака: Митрополит Шептицький подарував Сокіл Пластові й поселив там Кульбаса». Відповів, що про таке визнання навіть не мріяв.

— Провідництво в Пласті Ти поєднував із пра-цею в управі Сокола. Оглядаючись на ті роки, чи фундаменти заклав надійні?

— Я був від 1993 до 2002-го головою управи на Со-колі. Не без «допомоги» «друзів» з Пласту мусив зали-шити управу.

Був час, коли друг Орест Гаврилюк активно збирав гроші. Це відчутно допомагало. Є в нас ще й такий звичай: замість квітів на могилу — датки. Теж поміч для оселі. Співпраця з куреннями, і як результат — з'явилися кімнати імені «Гребель» Цьопи Паліїв, Ган-ки Коренець; Яра Гладкого — «Чорноморця»; Володи-мира Кавки, Дрота, Северина і Оксани Левицьких — «Тисовців». Ми виготовлювали пам'ятні таблички, тому на всьому терені Сокола можете їх побачити.

У 2005 році, завдяки другові Юркові Нестору зі станиці Аделаїда, ми отримали кошти від австралій-ських пластунів. В Австралії була оселя «Новий Со-кіл». Станиця Аделаїда продала оселю, а кошти скеру-вала нам на Сокіл. Ми відбудували світлицю. Там нині встановлено прапори України й Австралії. Завдяки цим коштам також маємо ліжка, душеві кабінки, руко-мийники і т. д. Все це покращення побуту було зробле-но завдяки пластунам Австралії.

Друг Юрко Нестор навіть власноручно фарбував підлогу, а все зроблене знімкував і надсилав до Ав-стралії. Я пішов з управи, і її очолив Орест Гаврилюк до відходу у вічність в 2012 році. Тоді мій побратим з куре-ня друг Іван Смик очолив тимчасову управу й очолює її понині. ЦМ не полишають своєї опіки Соколом.

< Віталій Окуневський (Кульбас), о. Іван Пецюх, Степан Павлишин (Директор) про щось активно розмовляють. Святкування 20-ліття ЦМ, Сокіл, липень 2011 р.

< Мурлицька лава. Стоять Богдан Олексій, Віталій Окуневський, Василь Щекун, Степан Павлишин, Василь Іваночко, Михайло Шмідт. Святкування 20-ліття ЦМ, Сокіл, липень 2011 р.

< пл. сен. Анжела Богданова (Стрий) та пл. сен. Віталій Окуневський під час посвяти прапора «Целібату Мурлики» біля каплиці св. Юра

— А як з виховництвом?

— Мені вже важче працювати з юнаками. Працюю з новацтвом. Три роки поспіль проводимо новацькі злети — останньої п'ятниці травня, а в липні — міжстаничні табори.

2022 року, паралельно з новацьким, провели юнацький табір «Понад усе», присвячений Збройним силам України. Є на Соколі банер «Ми любимо ЗСУ». Сподіваюся, ці табори будуть традиційними.

— Поговоримо трохи про таємничість Сокола й історію.

— Сокіл має магнес. Хто побував — того тягне туди, як євреїв до Єрусалиму. Ми ж кажемо, що це — наша Мекка, Пластовий Єрусалим.

До речі, скажу як геолог: місце доволі непросте. На-приклад, якщо рана на пальці зазвичай гоїться 2-3 дні, на Соколі — до вечора. Геофізика там дуже потужна.

Між іншим, Сокіл — назва не гори, а потоку, який протікає біля гори із назвою Сигліс. Скіл — це оголені скелі, єдині над Лімницею саме в цьому місці. Ще 200-300 років тому казали: «Йду на скіл». Тобто, до потоку, який під горою. Потім назва трансформувалася в Сокіл.

Місце під табір обрав у 1924 році друг Юрій П'я-сецький. Там проходила вузькоколійка, якою мандру-вало львівське панство до Підлютого, де була літня резиденція Шептицького. Отже, було легше дістатися Сокола.

З історії відомо, що Митрополит Андрей Шеп-тицький мав вроджений туберкульоз костей. В тих місцях була його літня резиденція через наявність сір-ководневої води. А де митрополит — там священники і парохіяни. Ось чому багато львів'ян їздило в ті краї, і Сокіл розташований саме там.

Важливий момент. Весь лівий берег Лімниці в той час — церковні «столови добра», ліси. Митрополит Ан-дрей Шептицький надав пластунам в оренду терен таборування на 100 років за 1 злотий на рік. А управ-ляючим добрами лівого берега Лімниці був знаний згодом провідник ОУН Андрій Мельник.

Ще деякі розшифрування назв у тих краях. Урочи-ще Остодір тлумачиться як устя Тодору, а село Осмо-лода — давнє поселення лісорубів у високогірній до-лині Лімниці. Назва — від річки Молода, неподалік від якої розташоване село.

Між іншим, помилково проводити асоціацію між товариством «Сокіл-Батько», площею «Сокола-Бать-ка» у Львові та оселею Сокіл. Походження назв різне.

— Які плани подальшого розвитку оселі?

— Архітектурно Сокіл завершений, відбудований у тому стані, як був, і навіть набагато краще. Тепер слід покращити водопостачання — пробурити ще одну свердловину. Треба вирішити питання каналізування, бо наразі потужність є замалою. Вдосконалюємо опа-лення. Встановили витяг, про що вже згадував. Існують деякі інші питання технічного характеру. Хотілося б, щоби було більше таборів і заходів крайового рівня.

Сокіл є вдалим місцем для молодшого юнацтва, бо завжди можна знайти прихисток на випадок «крутої» негоди. Але новацькі табори, вишколи теж можна успішно проводити. Зараз одночасно можемо забезпе-чити побут і ночівлю для вісімдесяти осіб.

Одночасно на наших теренах таборувало 400-500 пластунів. Є можливості для більшої кількості людей. Моя мрія — проводити там навіть пластові з'їзди. Вся інфраструктура є, включно з опаленням. КВДЧ, вишколи для виховників юнацтва і новацтва — теж ідеальна база. Шкода, що мало в тому напрямку використовується.

Ну, і Сокіл — методична база Пласту. Ми розро-бляємо методичку ознайомчих вишколів, а також праці з новацтвом. У нас потужна бібліотека. В 1994 році, коли був в гостях у друга Ореста Гаврилюка, цокольну кімнату 10 x 10 м побачив повністю заставленою скавт-ською літературою різних часів і народів. Мабуть, ана-логу в світі такої приватної бібліотеки нема. Він пере-дав її нам частково. Як колишній військовий, він мав можливість періодично користатися безкоштовними поштовими послугами. Отже, раз на місяць приходила до мене в Моршин посылка, велика та важка. Він пере-силав мені книги. Тепер у нашій світлиці на Соколі є бібліотека Ореста Гаврилюка. Це, може, тільки десята частина його бібліотеки.

— У 2026 році мине 100 років з часу освячення Сокола. Яким бачиш цей ювілей?

— Моя заповітна мрія — спорудити пам'ятник скавтмастру Іванові Чмоли саме на Соколі. Основа вже є. Там була плита до 85-ліття Пласту. Її перенесли, а основа залишилася. Бачу пам'ятник нашому легендар-ному співзасновнику у стрілецькому однострої, в пластовому капелюсі, і він салютує «СКОБ!». Хай би юнаки на збірках косили оком на Івана Чмолу в бронзі.

— Чи є кому продовжити справу опіки над Соко-лом? Загляньмо в майбутнє.

— Тішуся, що справа Сокола — в надійних руках. Побратими з нашого куреня із Закарпаття, Львівщини опікуються, дбають про оселю, а також деколи по-дружньому вгамовують мій надмірний ентузіазм. Тому за майбутнє Сокола спокійний.

Хотілося б, щоби у 2026 році писали, як і 100 років тому: «Пластова оселя-музей "Сокіл" відповідає най-кращим світовим зразкам скавтських таборових осель». Не кожна організація світу може похвалитися такою. Оселя розташована в сакральному місці, має сучасну інфраструктуру. Збереглися фото 90-літньої давности про відвідання Сокола іншими скавтами, зо-крема німецькими «Мандрівними Птахами».

— Заздалегідь перепрошую за провокативне за-питання на завершення нашої розмови. Наскільки друг «Кульбас» почуває себе сьогодні молодим?

— ЩОДО МОЛОДОСТИ: МЕНІ В ПЛАСТІ І ПОЗА ПЛАСТОМ ДОВОДИЛОСЯ ЗНАТИ «ЮНАКІВ», ЯКИМ БУЛО ПО 92, І «ДРІМУЧИХ СТАРЦІВ», ЯКИМ БУЛО 18. СТАРІСТЬ — ЦЕ НЕ ВІК ТІЛА, А СТАН ДУШІ.

Почуваюся доволі енергійно і вдячний долі за те, що в моєму житті є Пласт і особливо — що маю нагоду продовжувати справу Івана Чмоли у відбудові Сокола.
Запитував пл. сен. Юрій Леськів, СМ

РОМАН ОРИЩЕНКО: «ОДНА СПРАВА – ПРОФЕСІЙНІСТЬ, АЛЕ ПЕРЕДУСІМ МАЄ БУТИ СИЛА ДУХА ВИСТОЯТИ»

пл. сен. прих ГАННА ГРЕЧИШКІНА
Світлина з фотоархіву авторки

Познайомитись і поспілкуватись з Романом Орищенко, командиром 3-го взводу 2-ї роти мотопіхотного батальйону легендарної 72-ої бригади імені Чорних Запорозжців, мріяла віддавна. Однак не вдавалось, тому що його підрозділ постійно перебував у найгарячіших точках і найзапекліших боях, зокрема, під Вугледаром, де в лютому були розгромлені два елітні підрозділи російських морпіхів. Не втрачала надію і ловила момент, коли він вийде з позицій хоча б на невеличкий відпочинок. Мені хотілося на власні очі побачити командира, який веде за собою людей на надважкі завдання, успішно штурмує або втримує позиції зі жменькою людей, частина з яких поранені, і при цьому за рік не має жодних втрат у підрозділі.

І ось цей момент настав. На задньому плані все гримить і гуркоче, а я хапаю кожне слово і намагаюсь зрозуміти секрет цього командира і Людини з великої літери.

Роман Орищенко, історик, військовий, пластун, командир, мрійник...

— Ти міг уявити, коли викладав історію, що одного дня теж візьмеш зброю і станеш воїном?

— За фахом я історик, викладав у Черкаському національному університеті. Розповідав про історичні події з княжих часів, про козацьку добу, лицарство, УПА, Січових Стрільців, Перші і Другі визвольні змагання. Про те, як наші «лупашили» ворога. Тоді могли, але от не дотягнули, не додали, бо були певні моменти. Не втримали, втратили державу. Тепер відбувається те ж, тільки з різницею у сто років. І що робити?! Знову розповідати — або взяти зброю і піти боронити державу? Тим більше, що мої вихованці з Пласту пішли...

Ні, я не уявляв, що в ХХІ столітті може таке відбуватися, що знову буде наступ. Навіть під час Революції гідності не уявляв, що можуть бути порушені домовленості, той же Будапештський меморандум, що росія піде на нас і всі будуть мовчати. Здавалось неймовірним, але довелося перелаштуватись і усвідомити, що це таки відбулося. Отже, треба діяти.

**НАША ПРАКТИКА МИНУЛИХ СТОЛІТЬ
ПОКАЗАЛА: ЯКЩО НЕ ЗНИЩИТИ ВОРОГА,
ВІН БУДЕ ЙТИ ДАЛІ. У НАС ОДНЕ
ЗАВДАННЯ — ЗНИЩИТИ ЙОГО.**

Ми розуміємо, що вони прийдуть і почнуть вбивати. Не одразу, тому що всіх одразу не зможуть, але потроху, як-от в 1933-му, 1937-му: через голод, репресії, розстріли. Ми це побачили в Бучі, в Ізюмі, в інших містах, коли людей розстріляли, були вбиті діти.

Досі у війську служило не так багато пластунів. Говорили: якщо буде можливість, якщо щось трапиться... Коли ж почалася війна, дуже багато з них стали до лав оборонців. Тепер воюють у різних підрозділах.

— Поділися своєю історією в Пласті. Чула, що Ти був станичним. Наскільки взагалі перебування в Пласті допомагає зараз?

— Думаю, що воно було визначальним. Адже Пласт, з одного боку, — це Велика Гра, а з іншого — кожна гра є певним тренуванням вмінь, навичок. Моє знайомство з Пластом почалося ще у школі. Походжу з Тального. Моїм керівником історичного гуртка був Дмитро Костянтинівич. Справжній патріот. Йдеться про час перед розвалом Союзу (1989—1990 рр.). Він говорив, що є така організація Пласт, багато цікавого розказував про неї. Він хотів зробити свій гурток пластовим, і ми вважали себе пластунами. Це було неофіційно, звичайно, але в історії початку це була перша спроба створити пластовий гурток на Черкащині. Потім, у студентські роки, жив у гуртожитку. Якось до одного мого знайомого прийшов його товариш. Вони почали про Пласт говорити. Я сказав — знаю, був там! Він виявився черкаським активістом і контактував із львівськими пластунами. Каже мені: створюймо організацію! Так ми, декілька хлопців, почали створювати Пласт, як кажуть, з нуля. Створили станицю, потім округу. Я був станичним, окружним, був осередковим УСП, референтом УПЮ, писарем, відповідальним за міжнародні зв'язки. Пройшов різні щаблі. Також був у крайовому проводі: і співголовою, і в ревізійній комісії, і відповідальним за співпрацю з державними органами влади. Тому різні вишколи пройшов, які були на той час: зв'язкових, виховників. Зацікавив Пластом багато людей, запрошував їх.

Відбувалися військові вишколи з різних напрямків. З побратимами із куреня «Орден Залізної Остроги», зокрема київськими, створили військову референтуру. Це були люди, які зацікавлені, з досвідом. Ми проводили заняття зі стрільби, поводження зі зброєю, з тактики та інші. Останнє, що ми встигли організува-

Фронтові дороги Романа Орищенко.
Фото Ганни Гречишкіної

▲ Роман Орищенко (третій ліворуч) з Ганною Гречишкіною (поруч) і бойовими побратимами

ти, — це вишкіл з радіозв'язку і тактики (якраз наприкінці грудня 2021-го). Коли почалась повномасштабна, більшість з тих, хто пройшов вишколи, потрапив або в Національну гвардію України, або в ЗСУ.

Коли прийшов у ЗСУ в 2016 році, виявив, що вишкіл у Пласті — це був важливий досвід. Та підготовка, яку побачив, коли у війську виїхали на полігон, була не зовсім такою, як слід. Вона не була цілісною. Тепер у війську більше уваги приділяється вишколу бійців. Ну, і ми зараз передаємо солдатам те, що вміємо.

У 2016—2017 роках був добровольцем, а потім пішов на кафедру і відлучився, тому що не вірив, що війна швидко завершиться. Рано чи пізно буде зіткнення. Став офіцером, щоб могли впливати на ситуацію, вносити якісь корективи. Вважав, що може більше, ніж тільки тримати зброю. Може ще й дещо організувати.

— Ти відчув у собі цей військовий хист у зрілому віці, а не, скажімо, в 20 років. Отже, починати ніколи не пізно...

— Вторгнення почалося у 2014 році. Тоді волонтерив, допомагав хлопцям. Згодом пішов добровольцем, аби спробувати, відчувати.

У 2016 році ми стояли на позиціях під Мар'їнкою. Тоді все й відчув. На Майдані було інакше. Ти — з дерев'яним щитом, і думаєш, щоб лиш в тебе не поцілили. Не було можливості відповісти. Тепер ти зі зброєю. Починають по мені стріляти кацапи — я вже можу їм влупити так, що у них аж пір'я летить.

Тоді й пішов вчитися на офіцера. Здобувши звання, продовжив службу у складі 72-ї Окремої механізованої бригади. Став офіцером в піхотному підрозділі. Так є і тепер, хоча й контракт у мене вже завершився.

— Окрім Тебе є ще пластуни в підрозділі?

— Так. Це борець із позивним Фродо. Я хотів, щоб було побільше пластунів, і він якраз прийшов у підрозділ та його товариш (але не пластун). Ще хотів перевести до нас декілька пластунів, але ми мали на сектор заходити (поки тривав цей процес). Їх зарахували у 30-ту бригаду.

З початком повномасштабного вторгнення все стало трохи по-іншому. Є вільні місця — присилають бійців, а перевестися з іншого підрозділу — велика проблема.

Хто хоче потрапити до нас — ми будемо раді бачити, але треба розуміти, що це прямий контакт з ворогом, це бої, накривання артилерією, і жодних гарантій ніхто не дасть. Ми будемо все правильно робити, так як треба, але це війна. Я кожного разу кажу, коли ми заходимо на позиції, що ніхто не знає, як воно буде.

— Ти казав, що хотів більше пластунів у підрозділі. В чому їх перевага?

— ” —

— **ПО-ПЕРШЕ, ПЛАСТУНИ КРАЩЕ ПІДГОТОВЛЕНІ, ВОНИ НАБАГАТО БІЛЬШЕ ДИСЦИПЛІНОВАНІ, ПАТРІОТИЧНІ, ВМОТИВОВАНІ. ПЛАСТУНУ НЕ ТРЕБА РОЗПОВІДАТИ, ЩО ТАКЕ НАКАЗ. ВІН БЕРЕ І РОБИТЬ.**

Пластуни, як правило, на декілька рівнів вищі, ніж бійці, які мобілізовані й починають з нуля. Мені з ними легше. Часто пластуни стають офіцерами, тому що в них вже є певні організаторські та провідницькі здібності. В мене Фродо буде командиром відділення, сержантом, а там далі, можливо, стане офіцером. Він вже має досвід. Позитивний борець. Коли трапляється якась халепа, завжди можу на нього покластися.

— Чи є щось, що потрібно було б змінити в Пласті?

— Все гаразд, все працює. Хотілося б більше сприяння для нашої організації з боку держави: з приміщеннями для занять, наприклад, та іншим, щоб виховники не займалися зайвими справами. Зараз бачу, що є більше співпраці з Міністерством оборони, бо там бачать, що є результат, є надійні люди.

Інколи замислюєшся, що таке одна людина, і пригадуєш спір істориків: чи може людина вплинути на хід історії, чи хід історії впливає на людину? А воно по-різному буває. Інколи одна людина каже: не відступлю, тут залишусь. З нею залишаються інші й відбивають атаку, а далі переходять в наступ, тримають лінію оборони. Трапляється, в підрозділі паніка, а одна людина може підтримати дух бійців, кажучи, що все одно треба йти. Дехто може крутити пальцем біля скроні, але все одно йде за ним.

Переконаний: людина може змінити хід історії.

В Міністерстві оборони бачать ці моменти. Там розуміють ефективність пластунів і сприяють. Тому співпраця збільшуватиметься, а це кращі можливості для організації.

— Розкажи, будь ласка, про ваш «нормальний» день на позиціях.

— Постійно є приходи, прильоти. То засипало окоп, то роздвобало спостережний пункт, треба все це відновлювати. Або ж оглянули — треба ще десь там облаштувати позицію. Отже, постійно щось прокопуюємо, готуємося, переробляємо. Ми постійно в русі. Отак кілька годин минуло, і нас інші замінили. Повертаємося, поїв і — спати, відпочивати. Така ще розвага: постійно спостерігаємо. Коли вороги йдуть вперед, прострілюють, то ми їм «навалюємо» у відповідь. Нам у відповідь вони арту підтягнули, почали нас накривати, але самі вже не йдуть. Ну, таке в нас постійно. Якщо з ними не воюємо, тоді копаємо. Два варіанти.

На стійці просто стояти і спостерігати, мерзнути нема коли. У нас принаймні у взводі так, що ми постійно копаємо. Оскільки багато приходів, прильотів — маємо робити й робити. Також боєкомплект підвезти треба, в ямку скласти, щоб не «роздвобалося», подивитись, який БК нам треба підтягнути на позиції, щоб все було готове до бою. Завжди є якась робота. Світловий день не такий вже й довгий. А вночі постійно «на теплику», постійно «на вухах». Тому що не завжди все побачиш. От і слухаєш, чи трісне десь гілочка, чи ще щось інше. Стоїш на нервах. Вдень теж, але тут вже нічого не вдієш: треба слухати, слухати, щоб вороги не підійшли.

Фото на згадку після інтерв'ю

У друга Романа тактична борода — в належному стані

— **Поспати вдається інколи?**

— Так. У нас декілька змін. Одні заступили на позиції, інші пішли в бліндаж відпочивати на декілька годин. Потім інші. А ще ж треба поїсти. В основному, на сон тягне, бо дуже виморюєшся морально і фізично.

— **А як вдається підтримувати дисципліну? Знаю, наприклад, про проблеми з алкоголем у деяких підрозділах.**

— В нас прийнято так: мене не цікавить, що там у тебе. Або ти приймаєш правила, як усі, і користуєшся благами, як усі в хорошому взводі і з хорошими хлопцями, які завжди готові прикрити спину, не кидають одне одного, або геть звідси.

Ми навіть про це не говоримо. Лише новим, коли приходять. І знову ж таки, люди — створіння соціальні. Вони дивляться, як інші чинять, і самі так роблять. Коли інші працюють, не відступають, то і він починає робити те ж. Я вважаю, що мій взвод найкращий. Люди дуже добре підібрані.

Були бійці, яких мені дали, але я їх виховував. Інколи сам міг підбирати людей. Якщо хтось не підходить, кажу: є правила одні для всіх. Немає такого, що хтось вищий за ці правила. Є взвод, є колектив. Хочеш вижити, хочеш навчитися — дотримуйся правил.

— **Можеш назвати їх?**

— Перше правило. Те, що говорить командир, ти слухаєш, накази слід виконати.

Друге: не вживати алкоголю взагалі, не кажучи вже про інші речі. Адже це — смерть, і часто не тільки твоя, а й чиясь. Людина не вийшла на пост, «протикала». Які можуть бути наслідки? Третє: берегти одне одного і допомагати. Інколи заходять зі мною на позицію контужені, поранені. Наприклад, на позицію має заходити 10-15 людей, щоб нормально її тримати, а в нас на декілька людей менше. Але є контужені, поранені з довідками, що дає їм право лежати в госпіталі, відпочивати. Але вони йдуть з нами, бо нам потрібна відповідна кількість людей.

У певний момент ми повинні були йти на штурм. Нас викликали, я й сказав: буду йти. Не знаю, з ким, але будемо, бо весь взвод, що залишився, — це контужені чи поранені. І всі пішли. Встали і пішли, тому що ми один за одного, і виконали завдання.

Наш взвод єдиний з роти залишився, який тримається. Інші вибули або прибули, а ми тримаємося, бо впевнені одне в одному і знаємо, що не залишать побратими. Ну, і намагаємося професійно відпрацювати.

За весь цей час у нас один загиблий. На жаль, так... Картаємо себе. Я хотів його назад у взвод повернути. Це сталося поза взводом.

— **Наскільки це залежить від командира?**

— З одного боку, люди у взводі підібрані, допомагають одне одному, по-друге — ми постійно працюємо, робимо якісні позиції, прокопуємо, інколи вище голови закопуємося. В снігу копали, в дощ копаємо, але постійно. Нам треба закопатись, бо закопатись — це дати можливість вижити у багатьох ситуаціях. Ще одне — люди більш-менш підготовлені. Була можливість десь навчитися (курси, вишкіл), ми намагалися

проходити їх. Пересування, робота в посадках, тактична медицина... Я проводив заняття з різними видами зброї. Всі взаємозамінні. Хтось краще, хтось гірше, але хлопці багато вмюють і можуть.

Важливим є і пересування. Зберігаємо дистанцію. В окопах не стоїмо, не втрачаємо пильність, постійно ведемо спостереження. Наголошую на цих моментах, люди запам'ятовують, а потім все йде само собою.

Тому ми так міцно тримаємося разом, ми відчуваємо одне одного. Я знаю, хто і що може. Хто може нормально з РПГ (ручний протитанковий гранатомет) відпрацювати, хто спостерігає нормально, кого на який фланг поставити, хто вправний кулеметник. Підбираємо саме тих, хто може працювати, а не просто дві людини туди, три сюди. Я задоволений своїм взводом повністю.

Звичайно, це все підготовка, серйозне ставлення до безпеки. Розуміння, що треба прокопуватись, перекинутись, що треба діяти.

Розподіл: кожен борець знає своє місце, кожен знає, що він має робити, кожен на зв'язку — це все дає результат. Треба копати, спостерігати, треба бути тверезим, уважним на посту і не спати. Це дає можливість вижити бійцю, так само як цілому підрозділу. Це кожен розуміє.

Я питаю: є ті, хто хоче залишитися тут назавжди? Немає таких. Тому беремо лопати і починаємо копати з визначеного місця і до кінця світлового дня.

Перечитую аналітику про всі бої, які відбувалися під Бахмутом, беру до уваги. Кажу своїм, як слід робити, і так робимо.

Втрати часто пов'язані з халатністю. Наведу один приклад. Пішла в наступ «беха» (бойова машина піхоти, БМП), нормально наваляла кацапам. Вони втекли. Наші повертаються назад, наїжджає «беха» на наше мінне поле, підривається. Далі танк рухається біля посадки, підривається на іншій міні (там їх склали). Питання: чому техніка там підірвалася? Поле ж мало бути розміноване. Невже комусь не можна було подумати, що «беха» може з'їхати в сторону?

Як наслідок, мінус дві одиниці нашої техніки. Добре, що всі живі залишилися, тільки контужені. Так собі в атаку з'їздили.

Як на мене, це нехтування своїми обов'язками. Але обов'язки всі не пропишеш, бо це будуть фоліанти. Треба думати головою.

— **Питання як до командира: що для Тебе є пріоритетом — виконати наказ чи врятувати життя людей? Якщо одне йде всупереч іншому, як Ти дієш? І чи були такі ситуації?**

— Тут трошки інакше. Наказ є наказ. Ми ніколи не відмовлялись від наказу. Якщо нам казали йти вперед, ми йшли. Йти на штурм — ми йшли на штурм. Займати позицію — займаємо позицію. В нас був випадок, коли ми зайняли першу позицію (відбили її у кацапів, на якій вони були). Нас штурмували два дні, обходили зліва, справа, з тилу, ми були в круговій обороні. Комбат сказав зайняти кругову оборону, відбивати, і ми займали кругову оборону і відбивали, бо є наказ. Тобто ми не відступали. І хлопці знають: ми не відступаємо, бо є наказ. Але є момент в наказі, як саме його виконати. Щоб іти вперед і зайняти позиції, я знаю,

скільки в мене людей, кого я з собою беру, яку взяти зброю. Також знаю, яку мені ще мають підвезти зброю або техніку.

Треба думати. Не просто прийти, взяти автомати і сидіти. YouTube зараз в поміч, взагалі шикарна річ. Багато вчимося за допомогою цього ресурсу.

— **Наскільки ворог сильний і в чому полягає його сила?**

— Все криється в деталях. Їх багато. В цьому їхня сила. Багато артилерії, танків, піхоти. Сказати, що вони такі сильні самі по собі, то ні. Бити їх можна. Тікають, аж гай шумить, але, натомість, нові заходять. Повторюся: сила в тому, що їх багато.

В чому наша? Ми нормально працюємо. Хороша техніка, хороша артилерія зараз нищить їхню техніку, але її мало. Мало артилерії, мало техніки, мало піхоти, мало резервів. Якби було більше резервів, щоб давати більше бійцям відпочити (одні зайшли, інші вийшли), то й результат був би кращим. Треба більше відпочивати...

Спочатку під час штурмів було важко. По декілька днів не спали, тільки по годинці в день, а вночі безперервно штурм. Згодом почали звикати. В окопах вже спали, в дощ і сніг. Один стоїть, інший бере каремат, кладе поруч, спить. Головне, щоб не хропив, бо заважає слухати. Буває, годину подрімаєш — і легше стає.

Знову ж таки, не можу сказати, що ми супер професійні, що ми Кіборги, суперсолдати, спецназ чи ще щось. Ми звичайна піхота, яка не кидає своїх позицій, виконує обов'язок і намагається виконати його якнайкраще. В європейській традиції є філософія стоїцизму. Там, де ти є, виконай свій обов'язок якнайкраще. От ми і намагаємось це робити.

— ” —

ОДНА СПРАВА — ПРОФЕСІЙНІСТЬ, А ІНША, МОЖЕ, СКАЖУ ПАФОСНО, — МАЄ БУТИ ПРОСТО СИЛА ДУХА СТОЯТИ.

— **А де її взяти, оту силу волі? Вона або є, або немає. Чи можна її тренувати?**

— Так, її можна тренувати і виховувати. Не відступати. Хіба мені не страшно, коли відбувається обстріл? Або тим, хто зі мною, не страшно? Я б теж десь подалі від фронту жив і переглядав новини, як там воно все відбувається. Але вважаю, що маю бути там, де я є, наскільки є можливість. Знову ж таки, згадуючи стоїцизм: жити треба достойно і померти теж треба вміти достойно. Це теж правильно.

— **Твій син також воює?**

— Так. Він також пластун, також вчився в Київському університеті на історика і також вступив на військову кафедру. Завершив цього року, склав присягу. На жаль, не вийшло бути на його присязі.

Він в іншому підрозділі. Тоді не було можливості взяти його до себе.

Зброя любить догляд, перед боєм має бути чистою

«Ніщо нам лихо, ні пригоди...».

Наші воїни мужньо витримують холод, вітер, дощі, борються з небезпекою, але пройти ворогу не дають

— **Ти знав, що буде повномасштабне вторгнення?**

— Очікував, що війна не може бути постійно в такому завислому стані. Рано чи пізно воно має відбутися, а якщо відбудеться, я маю бути готовим, маю бути польовим офіцером, бути з підрозділом, маю вміти і бути для бійців прикладом. Як кажуть, не роби так, як я кажу, а роби так, як я роблю. От я і пішов вчитись. Став офіцером.

Мені пощастило з підрозділом. Ми живемо одним днем. Не знаємо, що буде завтра, а сьогодні так: заходимо, працюємо, потім відпочиваємо, чистимо зброю, готуємо БК, обговорюємо наступні операції, аналізуємо, плануємо — отак вийшло, так не вийшло, значить треба інакше зробити, треба прокопатись, щоб можна було далі підійти. В нас саме так організована робота в підрозділі. Може, в когось по-іншому, але я роблю так, як мені зручно.

Знаємо, що ми — маленький підрозділ в цій великій війні. Виконуємо свої задачі, які нам ставлять. Чим більше буде таких підрозділів, тим легше буде цілій лінії фронту. Скільки буде тривати війна, не знаємо, але будемо воювати стільки, скільки треба.

— **Якраз моє наступне запитання: коли буде перемога?**

— Скоро. Я скажу так: сьогодні ще один день, який наблизив нас до перемоги.

— **А що будеш вважати перемогою?**

— Я більше прихильник проактивних позицій. Перемога має відбутися в кілька етапів. Ми маємо вийти на кордони 1991 року — Донецька, Луганська область, Крим. Це перше. Наступний етап — визволення наших земель, які були в нас відібрані до того, відновлення України в її етнічних межах: Кубань, Білгородщина, Вороніжчина, Стародубщина, наша козацька земля. Ну, і по-третє — розпад росії. Бо російська імперія — це остання імперія, яка залишилася на карті. Більшість розпалися після Першої світової війни. Вона єдина, яка збереглася під різними назвами: Радянський Союз, Російська федерація. Але це імперія, яка була і залишається нею, проте не має майбутнього і повинна бути знищена. Я скажу, як казав Сенека та інші в римському сенаті: «Картаген має бути знищений!». Москва має бути знищена! От коли Москву буде знищено, ми зможемо почувати себе спокійно і наші наступні покоління теж.

У минулому ми зробили багато помилок. Згадаймо ті ж харківські угоди, коли говорили, що їх не можна підписувати. Парубій був єдиний, хто тоді в українському парламенті дуже активно виступав проти. Згадаймо дозвіл російським військам знаходитися в Криму. І так далі...

Тепер за ці помилки треба дорого платити. І розплачується багато з тих, хто не робив цих помилок. Але ж ми — суспільство, ми взаємопов'язані. Нації, які не готові боротися, помирають. Вони не виживають. Якщо ми як нація хочемо вижити, якщо хочемо, щоб наші діти і наш народ продовжували жити на цій землі, а не у вигнанні (в діаспорі, якимись невеличкими анклавами, якимись українськими резерваціями за кордоном), маємо боротися. Ми повинні обов'язково перемогти в цій війні. В нас іншого варіанту нема.

І це буде не тільки перемога військових. Це буде перемога українського народу, українського духу. Всіх, хто долучався, долучається і долучиться в майбутньому.

— **Чула, що Ти саме тепер здобуваєш ще одну вищу освіту. Цікавий і неочікуваний факт.**

— Так і є. Навчаюся. Раніше заклад мав назву Академія державного управління. Останній рік доучуюсь. В мене сесія скоро буде. Завдання мені надсилають. Коли виходжу з позицій, перечитую, завдання виконую, надсилаю. Працюю над магістерською роботою. Написав керівнику, що не встигаю. В нас тут трохи активніше стало. Перший розділ зробив, надіслав, а другий ніяк. Ще ж і третій, а потім літературу додати, вступ, висновок, все це слід поєднати. Ну, а коли, як не зараз... (посміхається). Як Сократ перед стратою, коли йому принесли чашу з отрутою. Він якраз вчив якусь мову чи вірш. В нього і спитали: навіщо вже це? А він у відповідь: коли ж я ще вивчу?

— **Що найперше зробиш після перемоги?**

— Приїду додому і поїду з донькою та сином на природу. На рибалку давно вже не їздили. Найперше, хочеться просто відпочити, побути вдома, до батьків з'їздити. Часто на позиціях згадується річка біля містка, де купались, згадується школа, однокласники, хочеться побачити їх. А зараз життя інше. Є підрозділ, задачі, які виконуєш. Згадуєш, і якийсь таке тепле відчуття з'являється всередині, домашнє. Це теж якийсь певний стимул, який має бути. Бо ми не просто б'ємо ворога. В нас є стимул, щоб знову був мир на нашій землі. А мир може бути тільки після перемоги. Переможемо, тоді зможемо спокійно відпочивати, займатися якимись буденними справами.

Є ще багато в житті, чого хочеться спробувати. Я ще всією Україною не помандрував, не в усіх музеях побував. Дасть Бог вижити в цій війні, хочеться побачити музеї. Я ж історик. У мене мрія — подорожувати, ручками помацати, побачити той список, подивитись ті укріплення.

Про мотоцикл також думав...

— **За адреналіном війни не будеш сумувати?**

— Дай Бог, щоб я сумував! Але якнайшвидше і вдома! Хочу тільки згадувати про це, пам'ятати побратимів, які, на жаль, загинули, зустрічатися з тими, хто залишиться, хто виживе, згадувати ці бої, ці всі моменти. Все погане забувається, згадується тільки позитивне, якісь смішні моменти, щось своє, що хочеться згадувати. Дай, Боже, щоб це сталося швидше. Хочеться цього року, але там як Бог дасть. Мусимо воювати, бо ми воїни.

— ” —

**НАШЕ ЗАВДАННЯ — СТОЯТИ, ТРИМАТИ
ОБОРОНУ, НАСТУПАТИ, ПЕРЕМАГАТИ.
ТОМУ ВИКОНУЄМО ЦІ НАКАЗИ В МЕЖАХ
СВОГО ПІДРОЗДІЛУ, ДУМАЮЧИ, ЯК ЦЕ
ЗРОБИТИ НАЙЕФЕКТИВНІШЕ.**

ПРО ХЕРСОНСЬКИЙ ПЛАСТ У ПІДПІЛЛІ

Й ПРО ТЕ, ЯК ПЕРЕСЕЛЕНЦІ З ХЕРСОНА ОРГАНІЗУВАЛИ ПЛАСТОВИЙ ОСЕРЕДОК У МІСТІ ДУБНО

ВСЕВОЛОД ПЕКАРСЬКИЙ

Це чудова історія, як пластовий рух стає доступним для кожної дитини.

Знайомтеся: Любов і Василь — сім'я банкірів та пластунів з Херсона, які після початку повномасштабної війни переїхали до міста Дубно на Рівненщині.

«До Пласту в Херсоні долучилися, як тільки було медійно поширено інформацію про рух на південь і схід України. А потім перша презентація Пласту, набір у рій, і ось наша донька — новачка», — згадує Василь.

— ” —

**ПЛАСТ ПІД ЧАС ОКУПАЦІЇ ХЕРСОНА
ДІЯВ У ПІДПІЛЛІ. ДОПОМАГАВ ТИМ,
ХТО НЕ МІГ ВИЇХАТИ, ХТО ВИЇХАВ
І ШУКАВ ЖИТЛО, ТИМ, ХТО ЗНАЙШОВ
НОВИЙ ДІМ І ШУКАВ ДРУЗІВ.**

Звісно, усім, хто хотів доєднатися до Сил оборони.

«До організації Пласту в Дубні нас підштовхнула його фактична відсутність. Досвід роботи з дітьми ми отримували, проводячи в Херсоні уроки фінансової грамотності, під час яких виявляли величезний потенціал до розвитку наших дітей. Нам є про що поговорити і з батьками, і з дітьми», — розповідає Василь.

Нині у дубенському Пласті набрано три гуртки, сходи відвідують двадцять дві дитини, серед яких є й діти вимушених переселенців. Люба перебуває у декретній відпустці, Василь служить в ЗСУ. Подружжя виховує двох дітей. Усі зусилля спрямовують на розвиток пластового руху в місті.

«Чому саме Пласт? Тут стопроцентна підтримка кожного пластуна в будь-якій ситуації (війна, лихо чи свято); тут безпечне місце, щоб відповідальність пластунів спрацювала на розвиток; виховати у наших дітей лідерство — саме те, чого бракує багатьом. Виявилось, що у нас багато однодумців серед дубенчан, багато хто чекав відкриття і одразу приєднався до Пласту. В нас попереду багато роботи, хочемо системно працювати на далеку перспективу. Легкість у складних ситуаціях — те, що хочеться пронести через всю велику пластову гру і передати іншим», — розповідає Любов.

До речі, цього року місто Дубно прийняло триста пластунів з Рівненщини на День Першої Пластової Присяги.

< Подружжя з Херсона тепер розвиває Пласт у Дубні

УМАНЬ У ВАЖКИЙ ЧАС

пл. сен. прих. ГАННА ГРЕЧИШКІНА
Фото авторки

Не так уявляла поїздку до Умані. Це гарне містечко було пов'язане в мене з давнішими приємними спогадами, і вже деякий час після повернення в Україну думала приїхати сюди, щоб пройтися парком Софіївка, трохи відволіктись і відпочити від гіркої реальності. Натомість опинилась тут у час жалоби...

28 квітня о 4 год. ранку рф знову завдала масованого ракетного удару по Україні. Постраждали Дніпро, Київ, Українка, Умань. В Умані ракета пошкодила близько 10 багатоповерхівок. Найбільше постраждала дев'ятиповерхівка, в якій один під'їзд просто склався.

Третього дня після трагедії рятувальники дістали з-під завалів всіх загиблих і постраждалих, комунальні служби прибрали уламки. Загибло двадцять три людини, серед яких шестеро дітей.

СЛЬОЗИ ЗА ЗАГИБЛИМИ, ЗА ЇХНИМИ ЗРУЙНОВАНИМИ ЖИТТЯМИ, СЛЬОЗИ ЗА ЖИВИМИ, ЯКІ ВІДТЕПЕР ЖИТИМУТЬ З НЕВГАМОВНИМ БОЛЕМ...

Тут навкруги, де сталась трагедія, свіще вітер і пробирає до кісток, хоча в інших районах міста по-весняному тепло і сонячно. Люди несуть квіти та іграшки, саморобний меморіал шириться у розмірах. Тут багато дітей, які прийшли разом з батьками. Вони знають і все розуміють. Можливо, ще вчора вони грали на майданчику з кимось із дітей, які більше ніколи не вийдуть надвір погуляти...

Біля квітів сидить рудий пес. Не знаю, чи належав він комусь із загиблих, чи просто прийшов сюди. Але як це не дивно, він також виконує важливу функцію. Він — промінчик надії і підтримки, він підходить до кожного і наче бере на себе половину болю і розпачу. Я також підходжу і доторкаюсь до нього, вперше посміхаючись з того часу, як приїхала сюди.

Тут багато рятувальників, поліції, представників преси. Інспекторка Уманської поліції Наталя Мельник, приємна молода жінка, з готовністю відповідає на запитання журналістів. Вона мешкає в будинку навпроти, вікна її квартири виходять на протилежний від «прильоту» бік вулиці. Вона була присутня тут з самого початку трагедії, робила все можливе, щоб допомогти постраждалим, підтримувати якусь подобу порядку в тому хаосі, що робився навкруги.

<
Одна зі зруйнованих багатоповерхівок.
Рятувальники надають допомогу

Наче вибачаючись перед кимось, вона каже, що уманці зовсім не готові були до чогось подібного. Умань постраждала трохи від обстрілів і прильотів лише на початку повномасштабного вторгнення, а решту часу все було відносно спокійно. Тому коли вночі прозвучали вибухи, їм спочатку навіть не спало на думку, що по їхньому місту влучила ракета. Лише по диму і вогню, що почав стрімко розповзатися навкруги, люди зрозуміли, що це сталося зовсім поряд, і почали спускатися вниз.

«У квартирі, що була на третьому поверсі, — показує на вже не існуючий під'їзд жінка з сусіднього будинку, — жила раніше сім'я, яка виїхала до Чехії. Наче відчували, що залишатись тут не можна».

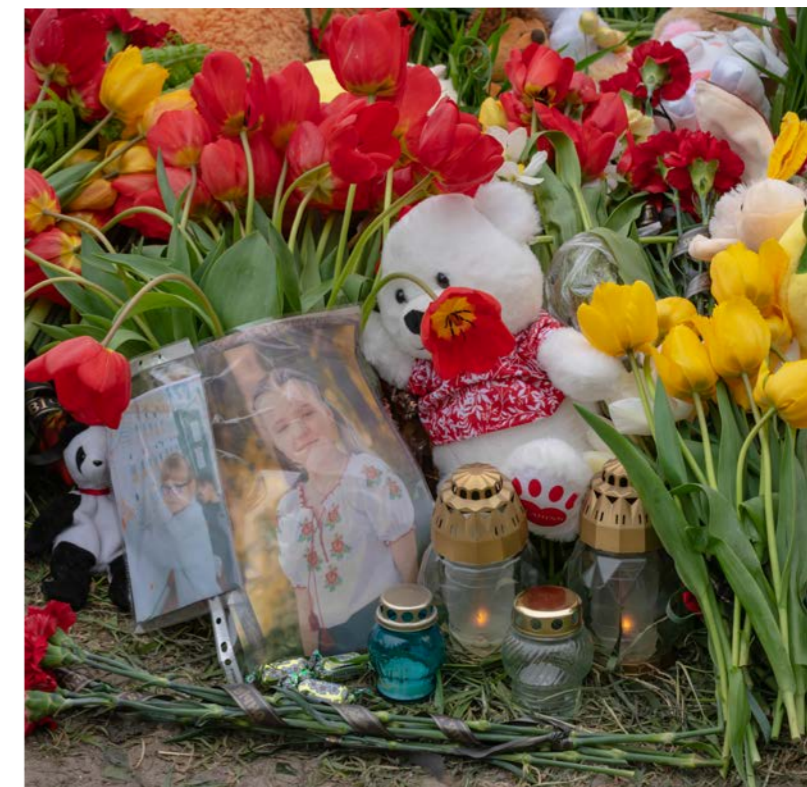
Із сусіднього під'їзду періодично виходять люди в касках на голові в супроводі рятувальників. Всередину пускають тільки мешканців квартир, що постраждали, але з яких ще можна врятувати щось цінне. Спостерігаю за однією сім'єю, яка виходить з будинку, і бачу щирю посмішку. Спочатку дивуюсь такій емоції на обличчі людини, яка, можливо, втратила все, принаймні з матеріальних накопичень. Але потім розумію, що, очевидно, вона дякує долі за збережене життя, своє і своїх близьких. Впевнена, що кожен з тих, хто вижив у тому будинку, має окрему дивовижну історію врятованого життя.

На жаль, так пощастило не всім. І через декілька хвилин люди, які зібрались навколо зростаючої кількості квітів, вшановують загиблих хвилиною мовчання, а потім молитвою.

Сьогодні йду Києвом і бачу величезну кількість чудових квітів на клумбах, цвіт на деревах. А перед очима — квіти на саморобному меморіалі в Умані в пам'ять про безневинні жертви, єдиною «провиною» яких було народитись в Україні...

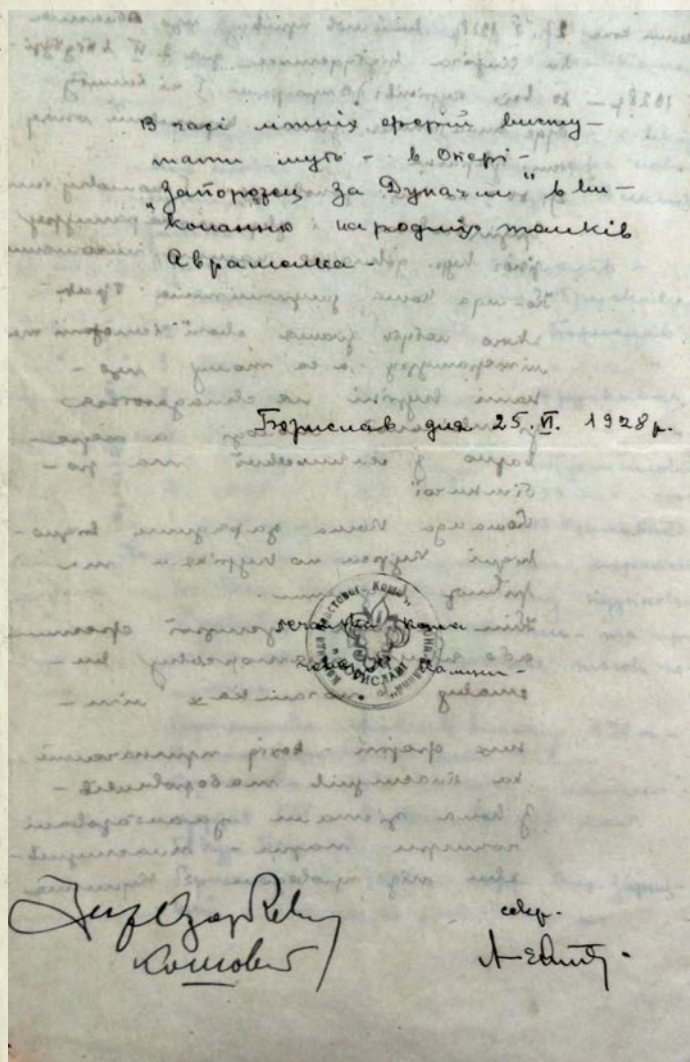
>
У пам'ять про загиблих —
квіти, дитячі фото й іграшки, лампадки...

>
Умань: місце трагедії і чергового важкого злочину,
вчиненого російськими нелюдьми

ПЕЧАТКИ ПЛАСТУ В БОРИСЛАВІ, 1920-ті рр.

АНДРІЙ СОВА

< Звіт за чвертьрік (квітень, травень, червень) 1928 р. коша «Червона Калина» в Бориславі

Перші пластові гуртки у Бориславі засновано у 1924 р. Згідно зі звітом за другий чвертьрік (квітень, травень, червень) 1928 року (17 пластового року) до коша «Червона Калина» в Бориславі належали такі пластові курені та частини: 49 пластовий курінь імени Івана Богуна в Тустановичах, 58 пластовий курінь імени Тараса Шевченка в Бориславі, 59 пластовий курінь імени Лесі Українки в Тустановичах, жіноча пластова частина в Тустановичах, самостійна пластова частина в Мразниці, самостійна пластова частина в Трускавці. Команда коша: І. Озаркевич — кошовий, Е. Кулинич — секретар, О. Гайгелъ — касир, М. Витвицький — референт постачання. Кіш налічував 159 членів. Домівка містилася у Народному домі в Бориславі. 27 травня 1928 р. Кіш провів Свято весни в с. Урож, на яке прибуло 80 пластунів.

Частина пластових підрозділів коша «Червона Калина» в Бориславі мала свої печатки. У фондах Центрального державного історичного архіву України у Львові виявлено чотири різні печатки, які дають можливість простежити розвиток пластової сфрагістики цього краю упродовж 1926—1930 рр.

Серед архівних документів вдалося віднайти відбиток печатки коша «Червона Калина» в Бориславі. Він зафіксований на листі до Северина Левицького (датується 6 січня 1928 р.) та згаданому вже звіті за діяльність коша у 1928 р. (датується 25 червня 1928 р.).

Свою печатку мав 49 пластовий курінь імени Івана Богуна в Тустановичах. Цей хлоп'ячий курінь був закладений 1924 р. Петром Веприком і Миколою Драганом при 18 пластовому курені імени Івана Франка в Дрогобичі. Від 29 січня 1925 р. став самостійним. Члени — робітнича молодь. Відбитки печаток фіксуються на п'ятнадцяти документах, які датуються березнем 1926 р. — січнем 1930 р.

58 пластовий курінь імени Тараса Шевченка в Бориславі (мішаний) також мав свою печатку. Курінь був закладений 1926 р. Олександром Підгородецьким. Члени — міська молодь. Збереглося понад 190 документів за травень 1926 р. — серпень 1930 р., завірених курінною печаткою (звіти, листи, посвідки). У легенді печатки міститься помилка, замість «LVIII» написано «LVII» (бракує однієї палички). Швидше за все, її забули зробити при виготовленні матриці печатки.

▲ Пластова виказка (посвідчення) Осипа Гайгеля, члена 58 пластового куреня імени Тараса Шевченка в Бориславі

КАТАЛОГ ПЕЧАТОК ПЛАСТУ В БОРИСЛАВІ

1. ПЕЧАТКА ПЛАСТОВОГО КОША У БОРИСЛАВІ

Матеріал: чорне чорнило.
Форма: кругла.
Розмір: 36 мм.
Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.
Легенда: Команда Пластового Коша «ЧЕРВОНА КАЛИНА» в БОРИСЛАВІ. Текст розділений зірочкою.
Датування: 6 січня 1928 р. — 25 червня 1928 р.

2. ПЕЧАТКА 49 ПЛАСТОВОГО КУРЕНЯ ІМЕНИ ІВАНА БОГУНА В ТУСТАНОВИЧАХ

Матеріал: фіолетове, чорне чорнило.
Форма: кругла.
Розмір: 34 мм.
Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.
Легенда: 49. ПЛ. КУРІНЬ ім. ІВ. БОГУНА в ТУСТАНОВИЧАХ. Текст розділений двома зірочками.
Датування: 8 березня 1926 р. — 22 січня 1930 р.

3. ПЕЧАТКА 58 ПЛАСТОВОГО КУРЕНЯ ІМЕНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В БОРИСЛАВІ

Матеріал: фіолетове, сіре, червоне чорнило.
Форма: кругла.
Розмір: 35 мм.
Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.
Легенда: LVII. пл. к. ім. Т. Шевченка в Бориславі.
Датування: 17 травня 1926 р. — 17 серпня 1930 р.

4. ПЕЧАТКА 59 ПЛАСТОВОГО КУРЕНЯ ІМЕНИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ В ТУСТАНОВИЧАХ

Матеріал: фіолетове чорнило.
Форма: кругла.
Розмір: 34 мм.
Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.
Легенда: 59. ПЛ. КУРІНЬ ім. ЛЕСІ УКРАЇНКИ в Тустановичах. Текст розділений двома зірочками.
Датування: 28 квітня 1928 р. — 24 січня 1930 р.

ДОКТОР СТЕПАН ЗОЩУК

ПЛАСТУН, ДЛЯ ЯКОГО АФРИКА СТАЛА РІДНОЮ

пл. сен. ТАРАС ПНЯЖКО,
керівник проекту «Врятуй могилу героя»

У 2022 р. МИНУЛО 20 РОКІВ З ЧАСУ, ЯК ВІДІЙШОВ У ВІЧНІСТЬ ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ХІРУРГ, ДІЄТОЛОГ, ОСОБИСТИЙ ЛІКАР БЛАЖЕННІШОГО КАРДИНАЛА ЙОСИПА СЛІПОГО, РОДИНИ ЛЕВА РЕБЕТА І ЯРОСЛАВА СТЕЦЬКА ТА БАГАТЬОХ ІНШИХ ВИДАТНИХ УКРАЇНСЬКИХ ДІЯЧІВ, ПЛАСТУН 77 КУРЕНЯ ІМ. ІВАНА БОГУНА В КОЛОМИЇ ДОКТОР СТЕПАН ЗОЩУК.

Народжений він 9 серпня 1909 року у Кракові, в родині поштового урядника Михайла Зошука. Навчався у гімназії в Коломиї, де 1930 року став членом Пласту. Ходив на секції з боксу, які проводив Петро Франко.

Вступив на навчання на медичний факультет Познанського університету. У Познані брав активну участь у студентському житті українців. За свою діяльність часто був арештований польською владою. У 1939 році успішно закінчив університет та Академію фізичного виховання, отримав диплом лікаря і грамоту лікаря спорту. Тоді ж одружився з лікаркою Іриною Прісневською з міста Рівне.

Від жовтня 1941 до 1950 року Степан Зошук працював асистентом-хірургом у II-й хірургічній клініці Віденського університету. Став батьком двох дітей, Одарки-Світлани та Аскольда (син помер на 8 місяці життя). Під час бомбардувань Відня 1944—1945 років надавав медичну допомогу українським біженцям.

Дочка Одарка зростала в українському дусі, брала участь у відзначеннях Шевченківських свят.

1956 року доктор Степан Зошук виїхав за межі Австрії на понад 25 років.

— ” —

ПРАЦЮВАВ У ДЕРЖАВНИХ ЛІКАРНЯХ СИРІЇ, КЕНІЇ, НАЙРОБІ, А НАЙДОВШЕ — В ЕТІОПІЇ. ТУТ, ПРИБУВШИ НА ЗАПРОШЕННЯ ІМПЕРАТОРА ХАЙЛЕ СЕЛАССІЄ I, ВІН ПРОПРАЦЮВАВ БІЛЬШЕ 16 РОКІВ.

Після повернення до Австрії мешкав у місті Фельдкірх у Форарельбергу. Листувався з Блаженнішим Любомиром Гузарем, двічі прибував до Рима на порятунок патріарха Йосипа Сліпого. Був при його ложі смерті.

В Австрії продовжив вивчати вплив їжі на здоров'я людини, проблеми спорту. У 1985 році написав книгу «Який харч — таке здоров'я», яку видало НТШ у Торонто (Канада). Писав статті до журналів «Наша Мета», «Шлях перемоги» та інших.

Дружина Степана, Ірина Зошук-Прісневська, — визначна лікарка Волинської землі, акушерка. У повоєнному Відні відновила діяльність Українського Жіночого Союзу. Їй завдячуємо відкриттям пам'ятної таблиці Іванові Франку на фасаді будинку, де він жив, а також організації багатьох Шевченківських вечорів. Саме вона організувала достойний похорон генерала Олександра Грекова.

12 квітня 2002 року славетний лікар багатьох народів відійшов у вічність у Фельдкірху. Його поховали біля дружини та дочки на Герст Гофер Фрідгоф у Відні. Через несплату оренди пам'ятник було знесено, а статус могили скасовано. У 2019 році, на запити від парафії св. Варвари у Відні про можливе продовження оплати оренди, адміністрація цвинтаря відповіла, що технічний стан місця не сприяє відновленню статусу могили, а символічне встановлення хреста на місці, де похований лікар з родиною, є неможливим. Львівське єврейське культурне товариство ім. Шолома Алейхема надіслала клопотання до президента Австрії др. Александра ван Дер Белена про сприяння відновленню могили видатного лікаря. Адміністрація цвинтаря запропонувала провести ексгумацію останків та перепоховання у новоорендоване місце на цьому ж цвинтарі. Загальна сума перепоховання, з включенням послуг похоронної фірми та з орендою на 10 років становить 5 700 євро.

З огляду на внесок особи українського лікаря доктора Степана Зошука, закликаємо підтримати фінансово перепоховання тлінних останків лікаря доктора Степана Зошука, його дружини і дочки на

нове місце на Герст Гофер Фрідгоф у Відні. Збір коштів проводить Пласт в Австрії в рамках проекту «Врятуй могилу героя».

Ми щиро вдячні багатьом жертводавцям за надану фінансову підтримку, а особливо пану професору доктору Миколі Корпану з лікарні Рудольфінерхаус, м. Відень; Українському Інституту освітньої політики у м. Мюнхен і його керівнику пану Андрію Гайдамасі; Світовій Федерації Українських Лікарських Товариств і її президенту пану Андрію Базилевичу; родині пані Олени та пана Юрія Петрія, м. Львів; директору приватного музею Української зброї та обладунків пану Євгену Гредунову, м. Бровари; пану доктору Роману Піняжкові з Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького; голові ГО «Підгірці Шолом» пану Ігорю Кавичу, м. Львів; родині пані доктор Наталії Вереш-Хасс та пану доктору Джефу Хасс, м. Гамінг; пані Ліліані Пернкопф; туристичному гіді м. Відень та багатьом іншим.

Пожертви просимо надсилати на банківський рахунок або Pay Pal:

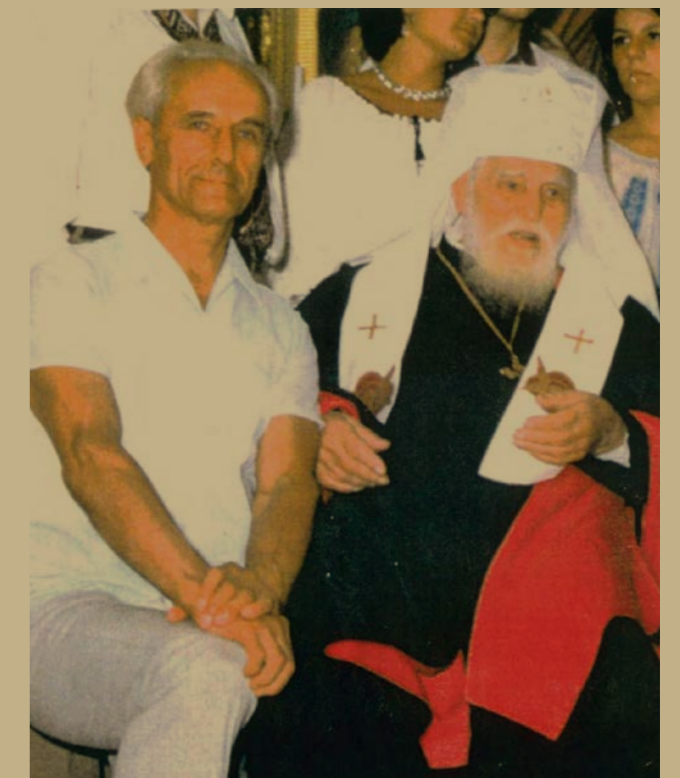
PLAST- *Ukrainischer Pfadfinderbund in Österreich*
IBAN: AT28 2011 1841 6173 1500
BIC: GIBAATWWXXX

Призначення: *Rettet das Heldengrab Zoszczuk*
PayPal: PLAST- *Ukrainischer Pfadfinderbund in Österreich*

Призначення: *Save the heroes grave Zoszczuk*
Для докладнішої інформації:

Пласт у Австрії
info@plast.or.at
taraspinyazhko@plast.or.at

✓ Доктор Степан Зошук із патріархом Йосипом у Римі, 80-ті роки ХХ ст.

ЛИСТІВКИ І МАРКИ НА ВШАНУВАННЯ ДАРІЇ І ЛЕВА РЕБЕТІВ

пл. сен. В'ЯЧЕСЛАВ СТЕБНИЦЬКИЙ, V

21 жовтня 2017 року у школі №7 у м. Стрий на Львівщині урочисто відкрили та освятили меморіальну дошку одному з керівників ОУН Леву Ребету. З цієї нагоди Пластова пошта випустила листівку, приурочену також 105-й річниці від дня народження Лева Ребета. Пластун, український політичний діяч, один з провідників ОУН, що є символом у формуванні української нації.

Листівка формату 110 x 105 мм, наклад 50 примірників. Друк цифровий.

На лицевій стороні подано фото Лева Ребета та пластовий символ — герб Пласту. На звороті — коротка біографія Лева Ребета.

Художнє оформлення В. Стебницького. Крім листівки було надруковано пластові марки. Марки повторюють художнє оформлення листівки. На аркуші надруковано 8 марок розміром 53 x 34 мм.

З нагоди 110-ї річниці від дня народження Дарії Цісик Ребет Пластова пошта та Музей-архів Пластового руху випустили листівку. Дарія Цісик Ребет — пластунка, членка УВО, ОУН, одна з перших жінок, що належали до керівної ланки борців за волю України. Дарія Ребет — символ української жінки, незламного борця за наші ідеали.

Наклад листівки 48 примірників, формат 110 x 105 мм. Друк цифровий.

На лицевій стороні подано портретне фото Дарії Ребет (1930-і роки) та фотографію з часів її пластування на таборі (кінець 1920-х рр.).

Крім фото подано зображення Залізного Пластового Хреста, що використаний на надмогильній плиті Лева та Дарії Ребет у Львові.

На звороті листівки подано коротку біографію Дарії Ребет.

Крім листівки було надруковано пластові марки. На марці використано портретне фото Дарії Цісик (Ребет) 1930-х років. На аркуші надруковано 8 марок розміром 53 x 34 мм.

Художнє оформлення В'ячеслава Стебницького, текст Ольги Свідзинської.

ДОВІДКИ, ВМІЩЕНІ НА КОНВЕРТАХ

ДАРІЯ РЕБЕТ

Дарія Ребет походить із сім'ї Омеляна Цісика і Олени з роду Федоровичів. Народилася 26 лютого 1913 року у Кіцмані на Буковині (Чернівецька область). 1919 року родина переїхала в Галичину: спочатку до Коломиї, де Дарія вступила до Пласту, а 1925 року — до Стрия. У Стрийській гімназії Дарія стала членкою 8 куреня ім. княгині Ольги.

Від 1926 року належала до націоналістичного підпілля: спочатку до УВО, а від 1929 року до ОУН. Була референткою Юнацтва ОУН, під час масових арештів провідників виконувала обов'язки обласного провідника ОУН Стрийщини (1933—1934).

Навчалася в університетах Львова і Любліна (1931—1935), магістр права. Багаторазово ув'язнена польською поліцією.

Дарія стала першою жінкою, що увійшла до Крайового Проводу ОУН. Від липня 1944 року — членка Президії Української Головної Визвольної Ради.

Під час Другої світової війни одружилася з одним із провідних діячів ОУН Левом Ребетом. Наприкінці війни разом з чоловіком перейшла на територію Німеччини. Членка політичної ради ОУН-з, її голова від 1979 р. Дожила в Мюнхені до проголошення незалежності України, залишила спогади про пережите. Померла 5 січня 1992 року.

Від 30 жовтня 2010 року Дарія і Лев Ребеті спочивають на полі почесних поховань Личаківського цвинтаря у Львові.

ЛЕВ РЕБЕТ (ПСЕВД. «КІА», «КІЩ», «ЛИСИЙ»)

Пластун скоб 5 куреня ім. кн. Ярослава Осмомисла (Стрий), курінний суддя. Учасник водного табору в Монастирку 1928 р., диригент таборового хору.

Народився у Стрию 3 березня 1912 р. Закінчив Стрийську гімназію (1930), згодом став студентом юридичного факультету Львівського університету.

Член УВО (1927), ОУН (1929). Окружний провідник ОУН Стрийщини 1933, 1935, крайовий провідник ОУН Західних Українських Земель (1935—02.1939). Політв'язень польських тюрем. Перший заступник Голови Українського Державного Правління (1941), політв'язень німецьких тюрем і концлагеру Авшвіц (№ 57368, 15.09.1941—9.12.1944). Керівник ОУН за кордоном (ОУН-з) від 1954 р., головний редактор журналу «Український самостійник» (1955—1957). Убитий більшовицьким агентом 12 жовтня 1957 року в м. Мюнхен, Німеччина.

25 червня 1934, с. Клекотів, Україна—
15 листопада 2022, Едмонтон, Канада

ПЛ. СЕН. ОЛЬГА ГРАДЮК ЛОГВИНЕНКО

В Едмонтоні, Альберта, у вівторок, 15 листопада 2022 р. відійшла на Вічну Ватру пл. сен. Ольга Градюк Логвиненко.

Ольга народилася 25 червня 1934 р. у селі Клекотів, на Західній Україні, в родині Лева і Анни Федун. У 1943 році через війну батьки з трьома дітьми, Олею, Анною та Грицем, подалися на захід, через Польщу та Чехословаччину до Німеччини. У 1945 році опинилися в таборі переселенців, де Ольга у 1946 році вступила до Пласту. У 1948 р. родина переїхала до Канади й осіла в Едмонтоні.

Тут Оля стала активною членкою пластової станиці, виконуючи різні обов'язки: новацької сестрички, юнацької виховниці, зв'язкової, виховниці на багатьох таборах. Кілька разів була писаркою станичної старшини.

У 1960 р. Ольга поїхала до Нової Зеландії, де одружилася з Павлом Градюком і народила дві доні, Дарусю і Ганусю. Передчасна смерть Павла у 1964 році примусила Ольгу з дітьми повернутися до Канади.

Тут вона закінчила Альбертський університет.

У 1972 р. Ольга одружилася зі Славком Логвиненком, разом мали доньку Лесю.

Як учителька Оля працювала 23 роки в середній школі, де вчила соціальних наук, української мови і машинописання. Ольга надзвичайно серйозно ставилася до своєї професії, старалася різними способами заохочувати учнів до науки. Вона була секретаркою Української Шкільної Ради Едмонтона, у школі була бібліотекаркою, а також навчала в недільній школі при кафедрі св. Івана.

Відчуваючи великий обов'язок працювати в громаді, Оля належала до церковних жіночих організацій, де виконувала різні обов'язки, найбільше секретарство, писання статей-оглядин з імпрез та концертів. Регулярно дописувала до жіночого журналу «Промінь». Її статті були не тільки інформативні, а й прикрашені поетичним духом, що було в її стилі.

Ольга любила співати, писала слова до мелодій, її пісні пластуни співали коло ватри і на різних імпрезах. Вона співала в пластовому квартеті, вокальному ансамблі «Мережі» і в хорі «Дніпро». З «Мережами» і «Дніпром» їздила в турне по Канаді і навіть до Австралії.

Замилування Олі книжками спонукало її стати членкинею Книголюбів, які регулярно сходилися на обговорення прочитаної книжки.

Друге її захоплення — мандрувати-подорожувати — спонукало її кожного року вибиратися в мандрівку, і так вона проїхала Європу, Америку, Канаду і, очевидно, Україну.

Цікавилася народним мистецтвом і була добре обізнана з писанкарством, вміла передати любов до писання писанок пластунам і учням шкіл, куди її запрошували на майстерні.

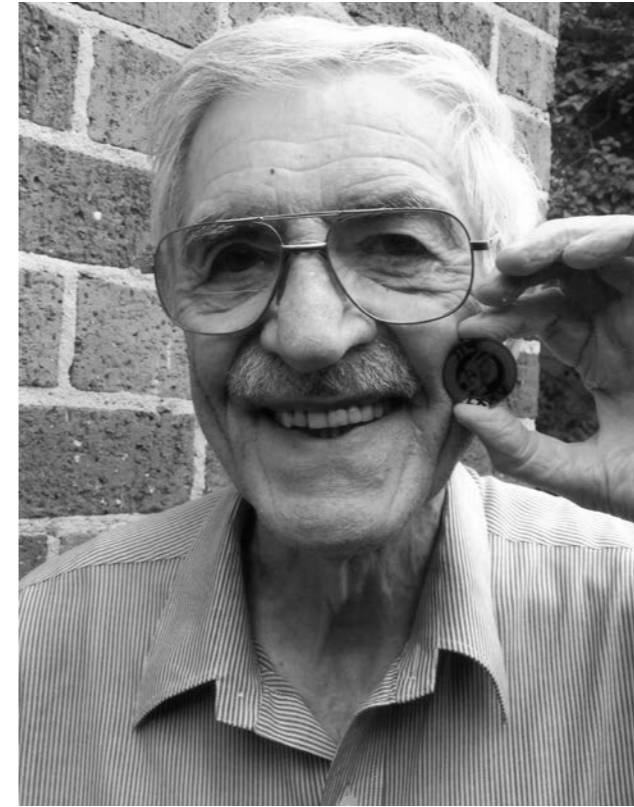
Вона прожила життя, яке варто наслідувати.

До України мала відкрите серце і розум, цікавилася всіма новинами, вболівала проблемами, тішилася успіхом і вірила в краще майбутнє.

Відійшла на Вічну Ватру пластунок, велика патріотка, громадська діячка. Хай спокійно спочиває.

Слід зазначити, що в пам'ять про подругу Ольгу відбувся збір пожертв на підтримку пластових родин в Україні, молоді батьки яких загинули, захищаючи Батьківщину.

Станиця Едмонтон

11 жовтня 1935, Варшава, Польща —
17 квітня 2023, Мельбурн, Австралія

ПЛ. СЕН. ІГОР ОСІДАЧ, ЛЧ «ПІКАССО ІІ»

Увечері 17 квітня 2023 року Божого у віці 87 років відійшов на Вічну Ватру пл. сен. Ігор Осідач, ЛЧ.

Пікассо народився 11 жовтня 1935 року у Варшаві (Польща) в сім'ї Михайла Осідача (адміністратора цукрової фабрики) і Марійки Пинило (вчительки). Мав старшу сестру Зірку і молодшу Ярославу.

У 1939 році, з початком Другої світової війни, сім'я Осідачів повернулася в Україну та жила під окупацією. У 1943 році, перед наближенням Червоної армії, втекли через Чехословаччину й Австрію до Німеччини.

У 1946 році в Німеччині Пікассо вступив до Пласту, став новаком. 1949 року, у віці 14 років, разом із сім'єю переїхав до Австралії і почав навчатися в школі у Джілонгу (Geelong) у Вікторії, де один з вчителів розвивав його талант гри на скрипці.

Після закінчення школи вчився на архітектора, а згодом протягом 60 років працював у численних будівельних проєктах, включаючи хмарочос на вулиці Спрінг 99 (Spring Street), що в той час був найвищим житловим будинком в Мельбурні.

Він також працював архітектором для користі української громади, наприклад, при розбудові Української домівки в Есендоні (Essendon), передмісті Мельбурна, та українського старечого дому «Калина».

Світовий голова «Лісових чортів», Люципер Ярको І-й (Ярема Весоловський), надав йому титул «Архидідька» за працю на користь і славу України, Пласту та Великого Племени «Лісових чортів».

Також Пікассо одержав почесне звання «Лицаря Ордену Лисячого Хвоста» та орден Чортополоху за особливо видатну працю для добра «Лісових чортів» і Пласту.

Пікассо був 174-м у курінному реєстрі та одним із членів-засновників осередку куреня «Горгани» у Вікторії.

Крім Пікасса в тій першій «Молодій Фамілії», створеній у 1956 році, були Ростик Шкандрій-Шадрин, Юрій Семків, Петро Рижнів, Орест Дзись, Іван Дроботюк та Роман Савчак.

Пікассо невтомно працював на користь куреня, протягом довгого часу очолював його крайовий провід та вікторійське кодро «Горгани». Без нього Країна Антиподів не досягнула би свого сьогоденного рівня членства та діяльності. Пікассо брав участь у багатьох крайових курінних зібраннях — Племінних радах, востаннє 2016 року на Острові Какаду в Сідней, де його супроводжував його син — пл. сен. Ростик Осідач на псевдо «Тінь».

Пікассо був людиною ніжною й теплою, але водночас рішучою у виконанні того, що на його погляд було правильне і потрібне. Він умів заохочувати людей — чи то приєднуватися до Пласту або до нашого куреня, чи то брати на себе відповідальні обов'язки.

Пікассо був діяльним у пластовій станиці Вікторії, в якій протягом своїх сімдесяти п'яти років пластування обіймав низку відповідальних постів.

Двадцятирічний старший пластунок Пікассо кілька років був станичним писарем, а 1959 року, коли мав 24 роки, був обраний кошовим. А ще був станичним Вікторії, зв'язковим, курінним «Лісових чортів», комендантом підтаборів УПН, референтом зв'язків станиці, референтом УПН, комендантом станичного табору, братчиком та гніздовим УПН, членом станичної ради.

1959 року Пікассо був членом делегації п'ятьох пластунів на міжнародному сквартському Джемборі у Філіппінах.

Вірний своєму псевдоніму, Пікассо проєктував таборові та курінні відзнаки, в тому числі й стяг кодро «Горгани». Своім талантом Пікассо служив Пласту в цілому світі. Він проєктував відзнаки до світового відзначення сімдесятип'ятиліття Лісових чортів 1997 року, а 2012-го — відзнаку Ювілейної Міжкрайової Пластової Зустрічі з нагоди 100-ліття Пласту. Доля вирішила, що останню свою відзнаку Пікассо запроєктував у липні 2022 року, разом із сином Ростиком — Тінню. Дохід з продажу відзнаки було передано воїнам-пластунам, які борються за Україну. На відзначці — клич «Слава Україні!», поєднаний з рослинною емблемою нашого куреня — чортополохом.

Окрім пластової родини Пікассо з дружиною мав свою власну родину: діти Борис (пок.), Христина, Тамара, Надійка, Ростислав і Максим, п'ятнадцять внуків і п'ять правнуків.

Ми вдячні, що Пікассо та його чортеса Дарка змогли відзначити разом з нами 100-ліття Лісових чортів. Чортесі ми особливо вдячні за те, що дбала про Пікасса і докладала зусиль, щоб Пікассо міг брати участь у нашій програмі.

Дякую, Пікассо, за зміст і форму всього, що Ти робив. Твій приклад не забудеться.

Тихо спи, без тривоги. Вічна пам'ять.

Гей-гу! Гей-га!

пл. сен. Павло Бучма, ЛЧ

3.05.1984, Харків —
10.04.2023, неподалік Бахмута Донецької обл.

МАКСИМ БЕЗНОС

Максим, син Сергія та Ольги, народився у Харкові, але його дитинство пройшло у Світловодську Кіровоградської обл., місті над Кременчуцьким водосховищем на Дніпрі. У 1997 році, коли у місті зародився Пласт, Максим став членом першого гуртка «Едельвейс» станиці Крилів (виховник пл. сен. Леонід Пасько). Був гуртковим. Пластову Присягу склав 10 травня 1998 року на окружному Святі весни. Згодом здобув ступінь розвідувача. Курінний підготовчого куреня ім. Івана Самуся, братчик новацького рою.

Учасник окружного табору «Гомоніла Україна», велотаборів «Цеста вдячності» та «Зоре моя вечірняя».

Вищу освіту здобув у Харківському національному університеті радіоелектроніки, після чого мешкав з дружиною у Києві. Тривалий час працював у сфері ІТ, в українському представництві однієї з бельгійських компаній.

З початком повномасштабного російського вторгнення зголосився добровольцем до 112 бригади територіальної оборони міста Києва. Служив радіотелефоністом 6-ї стрілецької роти 112 бригади ТРО. Загинув 10 квітня 2023 року в результаті ворожого мінометного обстрілу на Бахмутському напрямку.

Відзначений Залізним Пластовим Хрестом (рішення ГПБ від 16 квітня 2023 року). Відзнаку вручено родині 17 квітня 2023 під час прощання в м. Світловодську.

26.02.1971, Козина Івано-Франківської обл. —
9.04.2023, неподалік Шипилівки Луганської обл.

ПЛ. СЕН. ПР. ПЕТРО ТКАЧІВСЬКИЙ

Відновник пластового осередку в м. Галич та його довголітній провідник. Новацький та юнацький виховник. Організатор пластових мандрівок, вишкочів, таборів. Розвивав пластову оселю в с. Курипів. Окружний Івано-Франківської округи впродовж двох каденцій (2017—2019).

Народився у родині Ярослава та Анни в с. Козина на Івано-Франківщині. Закінчив школу в с. Єзупіль, після чого відбув строкову військову службу в Сибіру.

Активний у громадському житті: депутат районної ради Галицького району, член громадської організації «Твереза Україна». Пропагував тверезий спосіб життя. У рідному селі, в храмі святих апостолів Петра і Павла, запровадив «Золоту Книгу Тверезости», де місцеві селяни підписували присягу, обіцяючи не вживати алкоголь.

Працював автомеханіком. Захоплювався бджолярством.

Після повномасштабного вторгнення російських окупантів 5 березня 2022 р. зголосився до війська. Службу проходив у військовій частині № 1241 50 полку імени полковника Семена Височана Національної гвардії України. Після навчань та тренувань виконував військові завдання в м. Вараш Рівненської області. У війську послуговався позивним «Мольфар».

^ Пл. сен. Петро Ткачівський був досвідченим і талановитим юнацьким виховником

Від 4 квітня 2023 р. відправлений на Луганщину. Загинув у бою неподалік с. Шипилівка Лисичанської міської громади Сєвєродонецького району Луганської області.

Залишив у смутку дружину Марію, доньку Маріанну та сина Степана.

Відзначений Залізним Пластовим Хрестом (рішення ГПБ від 13 квітня 2023 року). Відзнаку вручено родині під час чину похорону 17 квітня 2023 року.

ПОЛЕГЛІ
У РОСІЙСЬКО-
УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

27.08.2000, Коломия Івано-Франківської обл.—
20.03.2023, Серебрянка Бахмутського району
Донецької області

7.02.1991, Висоцько Львівської області —
після 19.02.2023, неподалік Ступочків
Донецької області

3.06.1986, Хмельницький —
17.03.2023, неподалік Водяного Покровського
району Донецької області

^ Шість років активного пластування в юнацтві для
Юрія Маєвського — це захоплюючі мандрівки, табори,
вияв провідницького хисту

НАЗАРІЙ ЦИГАН

Назарій, син Андрія та Наталії, у 2012 році став членом гуртка «Кажани» 55 куреня ім. М. Залізняка в Коломиї (виховник ст. пл. Андрій Мельничук, ХМ). У липні 2013 р. на станичному таборі «Січ», що відбувався поблизу с. Слобода на Коломиїщині, склав Пластову Присягу. Був учасником багатьох пластових заходів, мандрівок, таборів. Відійшов від активного пластування у 2015 році.

В дитинстві ходив до дитячого садка № 3 «Берізка», після чого навчався в школі № 4 м. Коломия. Після завершення школи пішов на строкову службу до війська, а згодом уклав контракт із Державною прикордонною службою України.

Одружився у жовтні 2022 р. з Мартою Колбасніковою.

З початку повномасштабного вторгнення став на захист України у лавах третього Лисичанського прикордонного загону. Користувався військовим позивним «Бойок». Був інспектором прикордонної служби 3 категорії, помічником гранатометника.

Загинув внаслідок артилерійського обстрілу с. Серебрянка Бахмутського району Донецької області.

Відзначений Залізним Пластовим Хрестом (рішення ГПБ від 22 березня 2023 року).

ІГОР ТИМЧИШИН

Ігор Тимчишин, син Василя та Оксани, пластував у гуртку «Громовики» (виховниця та вчителька пл. сен. Марія Процай) осередку Заболотці, що належав до станиці Броди. Був активним в організації орієнтовно до 2008 року. Учасник пластових заходів, мандрівок, таборів.

Закінчив Заболотцівську школу. У 2015 р. заочно здобув ступінь бакалавра правоохоронної діяльності у Львівському державному університеті внутрішніх справ.

Мешкав із сім'єю в Заболотцях, але працював у Львові.

Брав участь в АТО. Після повномасштабного російського вторгнення пішов на фронт. Військову службу проходив у 80-й окремій десантно-штурмовій бригаді, мав позивний «Маляр». 19.02.2023 перестав виходити на зв'язок, вважався зниклим безвісти.

Був опізнаний серед загиблих в моргу м. Дніпро.

Залишилася вдовою дружина Ірина, без батька — малолітній син Матвій.

Залишилася вдовою дружина Ірина, без батька — малолітній син Матвій.

Відзначений Залізним Пластовим Хрестом (рішення ГПБ від 17 червня 2023 року).

ЮРІЙ МАЄВСЬКИЙ «АНГЕЛ»

Юрій, син Олександра та Віри, вступив до Пласту у жовтні 1997 року. Провідник гуртка «Вовки» станиці Хмельницький (виховник ст. пл. Руслан Козубей). Влітку 1998 року на таборі «Дністер» в Івано-Франківській області склав Пластову Присягу. В серпні 1999 року став одним із співзасновників підготовчого юнацького куреня ім. С. Петлюри, обраний першим курінним. 21 липня 2000 р. на таборі «До висот» в Рівненській області іменований розвідувачем. У жовтні 2000 року отримав четверте юнацьке пластова відзначення за непересічну пластову працю. Учасник курінного табору «Проскурів» у 2002 році. Активіст багатьох пластових заходів, мандрівок, таборів.

Відійшов від активного пластування у 2003 році.

Навчався у школі № 18 м. Хмельницького, згодом вступив до Хмельницького національного університету на спеціалізацію «Хіміко-екологічний контроль та управління виробництвом».

Інженер хімік-технолог. Від 2008 року працював на посаді спеціаліста в підприємстві «Екотест». Займався

розробкою і впровадженням планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій та аварій, декларуванням об'єктів підвищеної небезпеки. Від 22 лютого 2019 року працював начальником очисних споруд на ТОВ «Протеїн Інвест».

З початком повномасштабного вторгнення зголосився у військово добровольцем. До серпня 2022 року проходив службу в лавах добровольчого формування «Авангард», опісля оформився до Збройних сил України. Служив у 53-й окремій механізованій бригаді ім. князя Володимира Мономаха (в. ч. А0536).

Загинув 17 березня 2023 р. неподалік с. Водяне Донецької області в боях з російськими окупантами, рятуючи пораненого побратима. Похований 23 березня на Алеї Слави у мікрорайоні Ракове міста Хмельницького.

Залишив у смутку дружину Наталію та чотирирічного сина.

Відзначений Залізним Пластовим Хрестом (рішення ГПБ від 17 березня 2023 року).

6.07.1995, Хлівчани Львівської області —
12.03.2023, неподалік Херсона

СТ. ПЛ. ДМИТРО ПАЩУК «ГАРМАШ»

Дмитро — уродженець села Хлівчани (нині Червоноградський район Львівської області), син Дмитра та Оксани. До Пласту вступив у рідному селі. Був курінним юнацького куреня ім. В. Осташевського. Пластову Присягу склав навесні 2011 р. біля меморіалу Українських Січових Стрільців на горі Маківка. Пізніше здобув ступінь розвідувача.

Згодом став співзасновником 109 юнацького куреня ім. Я. Горошка в станиці Львів, був виховником гуртка «Спарта». Активний учасник пластових заходів, мандрівок. У 2012 р. був серед найкращих учасників крайового табору «Вовча школа». Пройшов кілька таборів «Легіон» (першун серед стрільців у 2013 році та першун серед старших стрільців у 2015 році), першун табору «Лісова школа» (2015).

У старшому пластустві став одним із співзасновників підготовчого куреня УСП «Карпатські орли» в Україні.

Після закінчення школи в с. Хлівчани навчався на географічному факультеті Львівського національного університету ім. І. Франка.

^ Дмитро Пащук разом з бойовим побратимом Романом Лозинським були серед перших, хто увійшов у звільнений Херсон 11 листопада 2022 р.

Активний учасник Революції Гідності.

Займався бігом, брав участь у півмарафонах та був фінішером Берлінського марафону (2021).

У 2016 р. переїхав на кілька років до Франції, де служив у Французькому легіоні, через що згодом у війську отримав позивний «Француз».

Після повернення до Львова займався підприємницькою діяльністю. Став співзасновником низки місцевих закладів громадського харчування (ресторан «Port Wine Bar», проєкт вуличної їжі «Попався», заклад «Рарі»). Готував до відкриття ще один заклад.

З початком повномасштабного російського вторгнення у 2022 р. зголосився до Сил спеціальних операцій Збройних сил України.

Старший матрос Сил спеціальних операцій.

Загинув на Херсонщині під час виконання бойового завдання у неділю, 12 березня, внаслідок прямого влучання дрону камікадзе. Відзначений Залізним Пластовим Хрестом (рішення ГПБ від 15 березня 2023 року). Відзнака вручена того ж дня рідним під час похорону в селі Хлівчани.

21.04.1996, Львів —
3.03.2023, неподалік Бахмута Донецької обл.

СТ. ПЛ. ПАВЛО ПЕТРУЩАК

Львів'янин Павло Петрущак став членом гуртка «Пінгвіни» 3 куреня ім. І. Виговського 2008 року (виховник ст. пл. Маркіян Микитка, ЛЧ). Активний учасник пластових заходів, мандрівок.

У 2009—2012 роках відбув чотири курінні табори. Склав Пластову Присягу у 2010 році, а згодом здобув ступінь пластуна розвідувача.

Неодноразовий член гурткового проводу, останній гуртковий гуртка «Пінгвіни». Після завершення юнакування спільно з активом куреня організував курінні заходи, був членом проводу курінних таборів упродовж 2013—2015 років.

У 2013 році став прихильником 3 куреня УСП Велике Плем'я «Лісові чорти». Активно пластував орієнтовно до 2016 року.

Закінчив транспортний коледж у Львові, згодом — Український державний університет залізничного транспорту (Харків). Працював помічником машиніста. Захоплювався спортом. Відбув строкову службу на флоті у м. Ізмаїл Одеської області, у військах берегової охорони.

^ У війську Павло Петрущак застосовував на практиці найрізноманітніші вміння, навички і знання

Активний учасник Революції Гідності.

Одружився 8 жовтня 2020 р. з Вікторією Андрущак. У жовтні 2021 року в подружжя народився син Давид.

З початком повномасштабного російського вторгнення у 2022 р. зголосився до лав Збройних сил України, де мав позивний «Арей».

Брав участь у бойових діях в ролі розвідника в лавах 120 окремого розвідувального батальйону. Останні пів року, до березня 2023 р., провів в околицях Бахмута.

Загинув під час виконання бойового завдання 3 березня 2023 р. неподалік м. Бахмут Донецької області.

Відзначений Залізним Пластовим Хрестом (рішення ГПБ від 15 березня 2023 року).

«ЧОТА КРИЛАТИХ» — СВІТ СТЕПАНА КРАСІЛИЧА

ОЛЕСЬ ЮРЧЕНКО

Палітра різноманітних спеціалізаційних напрямків у Пласті доволі барвиста. Зрештою, як і в скавті́нгу загалом. Тут і мандрівництво лісами-горами, і морська, спортова та військова ділянки, а також летунство.

Фундатором, а отже, людиною, яка зробила значний внесок у розвиток летунського пластування в Україні, є пл. сен. Степан Красілич, ЧоК. Без перебільшення, ця діяльність стала справою його життя, принаймні пластового. Десятки років невтомного труду принесли плоди. Наспів час викласти на папері розповідь про дні і ночі праці, переживань, здобутків та різноманітних нелегких ситуацій. Так зродилася ідея створення книжечки «Мій світ «Чота Крилатих»», яка нещодавно вийшла у світ.

Хоч і невелика за обсягом, книжка стала важливим джерелом інформації про зародження і утвердження летунського пластування в Україні.

У ній ідеться про пластову летунську оселю й табір в Україні — потужні та наразі єдині в нашій організації.

Ось перші рядки з цієї книжечки: «Словами пластового гімну та молитви «Отче наш» починається кожний день на пластових таборах в усьому світі, в Україні, в тому числі і на оселі «Чота Крилатих», що покликана до життя в 1993 році для справи виховання молоді біля села Луквиця Богородчанського району, що на Івано-Франківщині. На момент написання цих спогадів (зима 2018—2019 рр.) оселя «Чота Крилатих» стала рідною домівкою для сотень юнаків та юначок, що закріпили пластунське гасло «Сильно! Красно! Обережно! Бистро!»».

На написання споминів про виникнення і становлення бази для виховання молоді автора надихнула думка про мрію та її втілення у життя. Він вирішив дати читачеві розуміння того, що для матеріалізації мрії (в даному випадку — доволі масштабної) потрібно, щоб на її здійснення було скеровано незліченну кількість будівельних цеглиночок, ткацьких ниточок від різних людей та організацій, багато часу.

На сторінках видання автор знайомить читача зі своїм життєписом і тим, як виникла ідея розбудови «Чоти». У розділах «Аерофлот», «Паралельна, цеглинка ниточка 1», «...ниточка 2», ...3, ...4, ...5, ...6, «Луквиця — Чота крилатих — Ватикан» перед очима читача — передісторія оселі і довгі роки нелегкої праці. Все це є важливими штрихами до історії відродженого в Україні Пласту й пластового руху загалом.

На завершення автор у загальному списку подає десятки прізвищ тих небайдужих, хто діяльно прилучився до створення оселі. Там, звісно, зустрічаємо пластові прізвища: колишня голова ГПБ пл. сен. Ярослава Рубель, ПС; станична Пласту в Нью-Йорку пл. сен. Христина Ковч, Тис.; голова КПС Німеччини пл. сен. Ольга Ткаченко. На жаль, ці знані пластунки відійшли на Вічну Ватру, але залишили добрий слід по собі для нащадків, і пам'ять про них є вічною.

«Жодна держава не може існувати без наявності громадян, які її люблять і роблять все, що в їхніх силах, для добра своєї батьківщини», — такими рядками автор підсумовує свою друковану працю і дякує кожному з добродійців. Ми ж висловлюємо глибокі слова вдячності пл. сен. Степанові Красіличу, ЧоК, який присвятив багато часу і віддав значні зусилля, щоб летунське пластування розвивалося та мало гарне майбутнє. А ще дякуємо за опис свого шляху та збережену пам'ять про яскраву сторінку пластової діяльності із назвою «Чота Крилатих».

ПРОСИМО ПРО ПІДТРИМКУ ПРОЄКТУ ПАМ'ЯТИ ВОЇНА, пл. сен. ТАРАСА ГАВРИЛИШИНА, ЧМ

Астро-туристичний прихисток на горі Параска — проєкт для втілення мрії та останнього прохання Тараса Гаврилишина, «чорноморця», який загинув, виконуючи бойове завдання, під час російсько-української війни на Херсонщині 1 листопада 2022 року.

Пластові курені «Чорноморці» та «Чорноморські хвилі» втілюють у життя його останню волю — збудувати відкритий для подорожуючих туристів гірський прихисток на г. Параска (Сколівські бескиди, Львівська область)

Mono bank

tt.pryhystok.in.ua

Маєте ще ідеї або ж потребуєте більше інформації? Звертайтеся:
ст. пл. Юлія Гвоздович, ЧХ
Julia.hvozdoanych@gmail.com
+38 (093) 46-251-46
<https://tt.pryhystok.in.ua/>

ПІДГОТОВЧИЙ КУРІНЬ УСП «ОРДЕН ДЖЕДАЙВ»

5 січня 2021 року ГБ УСП
zareєструвала підготовчий курінь УСП «Орден Джедаїв».

Нас об'єднав гумор (цінність куреня)! Жартівлива мета куреня: «Щоб було з ким весело провести час!» З цього жарту зринають ще дві цінності спільноти: справжність, гідність. Також для нас важливо сприяти саморозвитку один одного і могли ефективно проявити компетенції для добрих справ.

Спеціалізації, в яких проглядається включеність куреня на даний момент, — це адміністративна і виховницька ділянки. Також опікуємося Крайовим вишколом провідників та Крайовим вишкільним табором.

Сфери професійної діяльності: ІТ, освіта, менеджмент, підприємництво та військова справа.

Легенда Всесвіту Зоряних війн нам імпонує в плані футуристичного погляду. Це спроба ідентифікувати себе в пластовому середовищі крізь сучасну глобальну мітологію, надавши їй відтінку українського скавтіngu.

Ми обрали дивитися у майбутнє. Це стало основою нашого світогляду.

Закінчимо словами дружини джедая:

«Коли в одному місці збираються дорослі розумні хлопці, рівень гумору починає своє піке».

Хай пребуде з нами Сила!

ПЛАСТОВИЙ
ШЛЯХ

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ